

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 14.1.2003
KOM(2003) 4 slutlig

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

**OM GENOMFÖRANDET AV 2002 ÅRS ALLMÄNNA RIKTLINJER FÖR DEN
EKONOMISKA POLITIKEN**

(framlagd i enlighet med artikel 99.3 i EG-fördraget)

(SEK [2003] 33)

DEL I

Allmän bedömning¹⁾

1) Meddelande från kommissionen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	4
1. Inledning	9
2. Översikt över viktiga politikområden	10
2.1 Att säkerställa en tillväxt- och stabilitetsinriktad makroekonomisk politik	10
2.2 Att förbättra de offentliga finansernas kvalitet och hållbarhet.....	17
2.3 Att effektivisera arbetsmarknaderna	21
2.4 Nystart för strukturella reformer på produktmarknaderna	26
2.5 Att främja effektiviseringen och integrationen av marknaderna för finansiella tjänster inom EU	31
2.6 Att främja företagande	32
2.7 Att främja utvecklingen av den kunskapsbaserade ekonomin	33
2.8 Att öka den miljömässiga hållbarheten	36
3. Sammanfattande omdömen om genomförande av riktlinjerna i de enskilda medlemsstaterna.....	38
3.1 Belgien	40
3.2 Danmark.....	40
3.3 Tyskland.....	41
3.4 Grekland.....	41
3.5 Spanien.....	42
3.6 Frankrike	42
3.7 Irland	43
3.8 Italien.....	43
3.9 Luxemburg	44
3.10 Nederländerna	44
3.11 Österrike.....	45
3.12 Portugal	45
3.13 Finland	46
3.14 Sverige.....	46
3.15 Förenade kungariket.....	47

SAMMANFATTNING

I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken bekräftades den väl befästa strategin för den ekonomiska politiken

I detta meddelande redogörs för de framsteg som gjorts som svar på de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som antogs 2002, ett år som utmärktes av det framgångsrika införandet av sedlar och mynt i euro. I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken beskrevs och bekräftades strategin för den ekonomiska politiken som syftar till att uppfylla de grundläggande målsättningarna i fördraget samt det program för unionens ekonomiska politik som Europeiska rådet enats om på sina möten i Lissabon och Stockholm. Denna strategi för den ekonomiska politiken har formats under de senaste åren och har blivit väl befäst. En sund makroekonomisk politik kombinerat med fortsatta ansträngningar att få våra ekonomier att fungera effektivare genom omfattande strukturella reformer av arbets-, produkt- och kapitalmarknaderna bör medverka till att stärka den ekonomiska återhämtningen på kort sikt, höja den potentiella tillväxten på medellång sikt, och framgångsrikt hantera frågor som gäller ekonomiska strukturer och hållbar utveckling på lång sikt. En sådan politik bör också medverka till att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen. I detta meddelande ges en övergripande bedömning av hur de ekonomisk-politiska rekommendationerna i 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken har genomförts. De åtföljs av en rapport från kommissionens enheter om hur de länderspecifika rekommendationerna har genomförts. Som en uppföljning av rådets överenskommelse om samordningsförfaranden för den ekonomiska politiken av den 3 december 2002, framläggs denna genomföranderapport som en del av det första genomförandepaketet (*Implementation Package*) som stöd till och tillsammans med kommissionens vårrapport.

Rapporten innehåller följande huvudslutsatser.

Återhämtningen kom av sig

Efter konjunktursvackan 2001 återhämtade sig tillväxten i början av 2002, men den lyckades därefter inte ta fart. Den redan svaga inhemska efterfrågan hölls nere av att förtroendet vad gäller den ekonomiska utvecklingen fick ytterligare törnar till följd av bokföringsskandaler i Förenta staterna, fortsatta börsfall och ett allt mer spänt internationellt läge. Trots svag ekonomisk tillväxt fortsatte det att skapas nya arbetstillfällen, låt vara i långsammare takt, och arbetslösheten steg – för första gången sedan 1996 – endast marginellt. Inflationstakten har endast minskat i långsam takt, vilket avspeglar energi- och livsmedelsprisernas kraftiga stegring, men också, vilket är viktigare, den bestående höga underliggande inflationen, särskilt inom servicesektorn.

Den makroekonomiska politiken var generellt sett välavvägd men försvårades av bestående hög

Medan förväntningarna tidigare under 2002 kretsade kring en uppstramning av penningpolitiken för att avvärja inflationstryck kopplat till det förväntade konjunkturåterhämtningen, lämnade de monetära myndigheterna, mot bakgrund av långsamt sjunkande inflationstryck och fortsatt dämpad ekonomisk tillväxt, penningpolitiken oförändrad långt in på hösten. För EU som helhet var inriktningen av finanspolitiken i huvudsak neutral eller svagt

inflation

expansiv. Löneökningarna visade få tecken att dämpas mot en bakgrund av svag ekonomisk aktivitet och fortsatt långsam arbetsproduktivitetstillväxt. Samtidigt som de bidrog till att hålla uppe hushållens köpkraft, bidrog också de ihållande löneökningarna till den underliggande inflation och urholkade vinstmarginaler som, om den inte går tillbaka i samband med en påföljande konjunkturmässig produktivitetsförbättring, skulle kunna hålla nere investeringarna.

De offentliga finanserna försämrades genom inverkan av automatiska stabilisatorer, men också till följd av diskretionära lättnader av finanspolitiken i vissa medlemsstater som knappast har råd med detta

De offentliga finanserna försämrades tydligt under 2002 genom att de automatiska stabilisatorerna verkade för att mildra effekterna av den svaga ekonomiska aktiviteten, men också, i vissa fall, till följd av diskretionära lättnader av finanspolitiken. I flera medlemsstater som fortfarande dras med höga strukturella underskott, avstannade framstegen eller noterades bakslag i ansträngningarna att uppnå offentliga finanser som är nära balans eller visar överskott, vilket tvingade kommissionen att vidta åtgärder inom ramen för stabilitets- och tillväxtpakten. Efter att ha utfärdat rekommendationer med varning för ett alltför stort underskott till Tyskland och Portugal i början av 2002, påbörjade kommissionen förfarandet vid alltför stora underskott avseende båda medlemsstaterna under hösten. En rekommendation om en varning till Frankrike utfärdades också under hösten. Vissa av de övriga medlemsstaterna som redan hade uppnått strukturella saldon för de offentliga finanserna som var nära balans eller visade överskott, lyckades helt klart inte bibehålla dessa (Irland och Österrike).

De offentliga finansernas kvalitet och hållbarhet - vissa framsteg men långsiktig hållbarhet långt ifrån säkerställd

I allmänhet låg antingen de offentliga investeringarna kvar på tidigare nivåer eller också ökade de något trots påfrestningarna på de offentliga finanserna, utom i Tyskland, Grekland, Italien och Portugal. I Tyskland, Spanien, Italien och Portugal vidtogs åtgärder för att stärka kontrollen över de offentliga utgifterna. De pensionsreformer som genomförts under 2002 av Portugal, Grekland, Finland och Förenade kungariket utgör steg i rätt riktning, men den de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet i flertalet medlemsstater är likväl långtifrån säkerställd (detta är särskilt fallet i Belgien, Tyskland, Grekland, Spanien, Frankrike, Italien, Österrike och Portugal). I synnerhet är det i detta hänseende mycket oroande att man inte mer beslutsamt lyckats närma sig målet om stabila offentliga finanser i Tyskland, Grekland, Frankrike, Italien och Portugal. På motsvarande sätt är det bekymmersamt att Grekland och Italien inte lyckats säkerställa en stadig minskning av sina alltjämt höga offentliga skuldkvoter.

***Arbetsmarknader -
ökande tecken på att
strukture reformer
börjar ge resultat i
form av en ökad
återhämtnings-
förmåga är inte
någon ursäkt för
passivitet eftersom
det fortfarande finns
ett reellt behov av att
öka takten i
arbetsmarknads-
reformerna för att nå
de mål som sattes
upp i Lissabon***

Reformansträngningarna under senare hälften av 1990-talet har bidragit till att stimulera sysselsättningen och stärka ekonomin i EU. Arbetsmarknaderna fungerade tämligen väl givet den svaga ekonomiska tillväxten, vilket avspeglades i en fortsatt ökning av sysselsättningen och en endast marginell ökning av arbetslösheten. Detta tämligen positiva resultat förefaller till en del kunna förklaras av en viss s.k. hamstring av arbetskraft vilket skulle kunna kännas av i år. Dessa är samtidigt de första preliminära tecknen på att de senaste årens reformer på arbetsmarknaden har börjat att bära frukt. Därför konstateras med besvikelse att takten i de fortsatta reformerna under 2002 förblev låg och att hittills finns få - eller inga - tecken på att varningen i 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken om att det är nödvändigt att öka takten i reformarbetet för att nå de mål som sattes upp i Lissabon – ett budskap som därefter upprepades i utkastet till den gemensamma sysselsättningsrapporten (JER) – hörsammats. Samtidigt som de flesta medlemsstater har gjort vissa framsteg med att anpassa skatte- och bidragssystemen för att det skall löna sig att arbeta och uppmuntra arbetssökande, var åtgärderna i allmänhet för spridda och inriktade på skattesidan, snarare än på att hantera de sammanlagda effekterna av skatter och bidrag. Uppmaningen från Europeiska rådet i Barcelona om att den effektiva pensionsåldern till år 2010 bör höjas med omkring fem år har ännu inte följts upp av heltäckande aktiva politiska åtgärder för att tackla problemen med den åldrande befolkningen, däribland kraftfulla reformer av pensionssystem och system för förtida pension. Övervakningen av effektiviteten i arbetsmarknadspolitiken är generellt sett otillräckligt utvecklad, men i Sverige, Danmark och Finland och, i mindre grad i Tyskland, Spanien och Förenade kungariket, vidtogs åtgärder för att stärka övervakningen. Det finns få bevis för att medlemsstaterna har vidtagit åtgärder för att avskaffa hinder för arbetskraftens geografiska rörlighet. Vissa medlemsstater (Frankrike, Italien och Portugal) har infört nya åtgärder för att främja flexibilitet på arbetsmarknaden, och i det här sammanhanget kan man se en ökande trend mot en bättre balans mellan anställningstrygghet och flexibilitet på arbetsmarknaden. Medlemsstaterna hanterade i allmänhet på uppkomna flaskhalsar på arbetsmarknaden till följd av bristande överensstämmelse mellan de arbetssökandes färdigheter och arbetsmarknadens krav genom att ytterligare anpassa yrkesutbildningssystem och strategier för livslångt lärande. För att främja kvinnornas deltagande på arbetsmarknaden har flera medlemsstater på motsvarande sätt vidtagit ytterligare åtgärder för att förbättra barnomsorgsmöjligheterna (Tyskland, Spanien, Irland och Luxemburg) och stärka ekonomiska incitamenten (Belgien, Spanien och Irland).

***Produktmarknaderna
- det fullständiga
genomförandet av
den inre marknaden***

Framstegen under det senaste året när det gäller att fullt ut genomföra den inre marknaden har inte motsvarat förväntningarna. Endast fem medlemsstater (Danmark, Nederländerna, Finland, Sverige och Förenade kungariket) uppfyller Europeiska rådets mål om ett

stöter fortfarande på svårigheter, framsteg har gjorts i fråga om att harmonisera konkurrenspolitiken men konkurrensen i de avreglerade nätindustrierna är fortfarande otillräcklig

underskott i införlivandet av inre marknadsdirektiven på 1,5 procent eller mindre till våren 2003, medan tre medlemsstater (Frankrike, Grekland och Portugal) har ett underskott som är mer än dubbelt så stort som det uppsatta målet. Det orubbligt höga antalet överträdelseförfaranden som gäller inre marknadslagstiftningen, särskilt i Frankrike och Italien, visar att denna lagstiftning långt ifrån tillämpas fullständigt. Dessutom går arbetet på att undanröja kvarvarande hinder för handel och gränsöverskridande tjänsteleveranser fortfarande mycket långsamt. Å andra sidan noteras betydande framsteg när det gäller att stärka konkurrensen och tillsynsmyndigheternas ställning. Den minskande trenden beträffande statligt stöd fortsatte (utom i Danmark, Irland, Luxemburg och Nederländerna) och andelen av övergripande stöd ökade på bekostnad av minskande ad hoc-stöd och branschstöd. Utvecklingen fortsatte mot ökad avreglering inom nätverksamheterna, men de tidigare monopolföretagens marknadsandelar är fortfarande stora. Konkurrensen är fortfarande otillräcklig även om vinsterna för konsumenterna av liberaliseringen av telekommunikations- och energisektorerna börjar skönjas. Samtidigt som politisk enighet nåddes i rådet om el- och gaspaketet i slutet av året, är det tråkigt att behöva konstatera att rådets hittills inte lyckats nå enighet om de ändrade finansbestämmelserna och om riktlinjerna för Transeuropeiska transportnät, upphandling av kollektivtrafik och fördelning av ankomst- och avgångstider vid flygplatser.

Kapitalmarknaderna - de uppmuntrande framstegen i fråga om genomförandet av handlingsplanen för finansiella tjänster efter Barcelona bör upprätthållas; ett motsvarande ökat tempo krävs för att genomföra handlingsplanen för riskkapital

Uppmuntrande framsteg har gjorts i fråga om att integrera finansiella marknader och de ambitiösa mål som sattes upp av Europeiska rådet i Barcelona för år 2002 kommer i till stor del att uppnås. Denna positiva impuls bör upprätthållas för att säkerställa att handlingsplanen för finansiella tjänster genomförs fullt ut inom tidsfristen 2005. Arbetet med genomförandet av handlingsplanen för riskkapital har gått framåt, men det skulle behöva intensifieras på alla viktiga politikområden som omfattas av handlingsplanen. Flera medlemsstater vidtog åtgärder för att konsolidera sektorsövergripande finansiell tillsyn, men det kommer att vara av avgörande betydelse att den gränsöverskridande samordningen ytterligare förbättras. Initiativ har inletts för att medverka till att identifiera hur hinder för effektiv gränsöverskridande clearing och avveckling skulle kunna avlägsnas. De kommer att behöva följas upp med konkreta förslag och beslut.

Företagandet – blygsamma förbättringar i företagsklimatet, men resultaten varierar betydligt mellan olika medlemsstater och politikområden

Flera initiativ har tagits på både gemenskapsnivå och nationell nivå för att förbättra företagsklimatet och uppmuntra företagande. Lagstiftningen är på väg att förenklas och förbättras i alla medlemsstater. Ett antal medlemsstater (däribland Frankrike, Italien, Österrike och Portugal) vidtog åtgärder för att minska den typiska tiden och kostnaderna för att starta ett nytt företag, lätta på de administrativa bördorna, samt stärka konkurrensen inom vissa sektorer. Reformen som syftar till att höja den offentliga sektorns effektivitet har vidtagits i Belgien, Danmark, Portugal och Sverige, och det är i allt större utsträckning möjligt att kontakta offentliga förvaltningar direkt på nätet. Bolagsskattesatserna sänktes i Frankrike, Irland, Nederländerna och Portugal, och i Grekland

förenklades systemet för bolagsbeskattning. Alla medlemsstater gjorde framsteg med att genomföra den europeiska stadgan för småföretag.

Den kunskapsbaserade ekonomin - eftersläpningen i fråga om IKT-användning är långsamt på väg att hämtas in, men fortfarande betydande eftersläpning i fråga om FoU i företagen och på patentområdet

När det gäller den kunskapsbaserade ekonomin är EU långsamt på väg att komma ikapp Förenta staterna i fråga om IKT-användning, samtidigt som eftersläpningen vad gäller patentregistrering och företagsanknuten forskning och utveckling fortfarande är stor och bestående. Mot bakgrund av upprepade uppmaningar från Europeiska rådet till snabbare framsteg, utgör rådets hittillsvarande misslyckande att enas om gemenskapspatentet en klar besvikelse. Internet-användningen fortsatte att öka. I vissa medlemsstater har åtgärder vidtagits för att förbättra utbildningen, särskilt genom att stärka yrkesutbildningen för att på ett korrekt sätt kunna tillgodose de förändrade kraven på yrkeskunskaper. Ett flertal initiativ togs för att underlätta överföringen av kunskaper och färdigheter för akademiska och yrkesmässiga ändamål.

Miljömässig hållbarhet - en rad åtgärder har vidtagits

Ökad konkurrens på el- och gasmarknaderna bör hjälpa till att stärka de marknadsbaserade instrumentens effektivitet, men det har endast gjorts små framsteg när det gäller att öppna den spårbundna fraktmarknaden för konkurrens. I Tyskland och Sverige höjdes befintliga energi och/eller koldioxidskatter, medan Nederländerna, Frankrike och Förenade kungariket vidtog andra åtgärder för att främja miljöskyddet. Betydande framsteg har gjorts för att kunna anta kommissionens förslag om en gemenskapsordning för handel med utsläppsrätter, samtidigt som Förenade kungarikets system för handel med växthusgasutsläpp trädde i kraft och förberedelserna i Nederländerna för att införa ett sådant system fortskred. Inga framsteg gjordes i fråga om att reducera subventioner och skatteundantag som är skadliga för miljön.

Reaktionen på nedgången i den ekonomiska tillväxten karakteriseras av politisk obeslutsamhet och avsteg från tidigare ställningstaganden i stället för att fördubbla ansträngningarna att gjuta liv i ekonomin

Trots framsteg inom vissa områden är den totala bild som tecknas i denna översyn inte särskilt uppmuntrande. Reaktionen på nedgången i den ekonomiska tillväxten karakteriseras av politisk obeslutsamhet och avsteg från tidigare ställningstaganden. Återigen har oförmågan att på ett mer beslutsamt sätt konsolidera de offentliga finanserna när tillväxten var gynnsam visat sig vara dyrköpt. Regeringar har åter visat prov på bristande beslutsamhet när det gäller att driva igenom absolut nödvändiga strukturella reformer för att ekonomin skall få den drivkraft som krävs för att på ett mer beslutsamt sätt närma sig Lissabonmålen. Det är nödvändigt att gå från ord till handling och utveckla en ny känsla av hur angeläget det är att nå dessa mål. I stället för att förlita sig på en ekonomisk expansion där externa faktorer är pådrivande, bör EU i mycket högre grad förlita sig på sin interna styrka. Unionen behöver skyndsamt stärka de nödvändiga tillväxtfrämjande rambetingelser på utbudssidan. Strukturella reformer kan bli tillväxtfrämjande även i det korta perspektivet genom positiva förtroendeskapande effekter.

1. INLEDNING

EU:s strategi för den ekonomiska politiken på medellång sikt fastställs i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och uppdaterades senast i juni 2002.¹ Förutom att fortsatt bedriva en sund ekonomisk politik föreskriver strategin omfattande strukturella reformer. Den avser att göra det lättare att reagera flexibelt på ändrade ekonomiska villkor på kort sikt och samtidigt stärka ekonomins produktiva förmåga på medellång sikt. Strategin för den ekonomiska politiken kan emellertid endast bära frukt om den genomförs fullt ut.

I detta meddelande utvärderas i vilken utsträckning effektiva ekonomisk-politiska åtgärder vidtagits som svar på riktlinjerna. Detta arbete bidrar därför på ett avgörande sätt till den multilaterala övervakning av medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik som föreskrivs i artikel 99.3 i fördraget. Det utgör vidare en viktig utgångspunkt vid framtagandet de kommande allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Som en uppföljning till rådets överenskommelse av den 3 december 2002 om den nya rationaliserade samordningsmetoden ("the streamlined approach") framläggs denna "rapport över genomförandet" i januari som en del av det första *Genomförandepaketet* till stöd för och tillsammans med kommissionens vårrapport. Tidigareläggandet av rapporten bör möjliggöra en bättre uppföljning av genomförandet i före Europeiska rådets vårmöte i mars med inriktning på uppföljningen av Lissabonstrategin. Mot bakgrund av mötets allmänna politiska orientering, kommer kommissionen i början av april att lägga fram efterföljande policyriktlinjer i form av ett riktlinjepaket ("*Guidelines package*"), som innehåller de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken, sysselsättningsriktlinjerna och de tillhörande sysselsättningsrekommendationerna.

Strategin i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken

1. Säkerställa en tillväxt- och stabilitetsorienterad makroekonomisk politik.
2. Förbättra de offentliga finansernas kvalitet och hållbarhet.
3. Effektivisera arbetsmarknaderna.
4. Aktualisera struktureller reformer på produktmarknaderna.
5. Främja effektivisering och integrering av marknaden för finansiella tjänster i EU.
6. Främja företagandet.
7. Främja den kunskapsbaserade ekonomin.
8. Främja en miljömässigt hållbar utveckling

Detta meddelande kompletteras av arbetsdokument från kommissionens avdelningar som innehåller en fördjupad bedömning av genomförandet av rekommendationerna land för land. I denna utvärdering integreras slutsatserna av andra samordningsförfaranden och bygger på relevanta strukturella indikatorer som utvecklats för att övervaka hur genomförandet av

¹ Se rådets rekommendation av den 21 juni 2002 om de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken, offentliggjord i EGT nr L 182 av den 11 juli 2002.

Lissabonstrategin fortskrider. På grund av brist på systematisk och jämförbar rapportering medtas emellertid inte frågor om miljömässig hållbarhet i detta dokument.

De slutsatser som presenteras bör inte desto mindre tolkas med försiktighet. Riktlinjerna antogs helt nyligen, och sedan dess har relativt lite ny information framkommit och den information som är tillgänglig är delvis av preliminärt slag.² Detta oaktat har ny information medtagits i största möjliga utsträckning där den anses tillräckligt tillförlitlig. Detta förklarar varför det ibland förekommer smärre skiljaktigheter i statistiska uppgifter och bedömningar i förhållande till tidigare rapporter, som exempelvis kommissionens utkast till gemensam rapport om sysselsättningen ("JER"). I den föregående presentationen av genomföranderapporten betonades detta problem. Många rekommendationer i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken är dessutom av medellång eller långsiktig natur, särskilt de som rör strukturella reformer. Genomförandet av dessa kan ännu inte slutgiltigt bedömas på detta stadium eftersom det tar mycket längre tid innan åtgärder inom den ekonomiska politiken ger full effekt.

2. ÖVERSIKT ÖVER VIKTIGA POLITIKOMRÅDEN

2.1 Att säkerställa en tillväxt- och stabilitetsinriktad makroekonomisk politik

2.1.1 Det ekonomiska läget

Samtidigt som återhämtningen inte lyckades ta fart ...

Efter ett lovande uppsving i tillväxten det första kvartalet 2002, förväntades i 2002 års allmänna riktlinjer en fortsatt förstärkning av återhämtningen, som skulle kunna få tillväxttakten i EU:s ekonomi tillbaka till nivåer nära eller över den potentiella tillväxten under det andra kvartalet 2002 och fortsatt under 2003. Det visar sig emellertid nu att vissa av riskerna för ett sämre utfall i huvudtillväxtscenariot i verkligheten slagit in. Stigande osäkerhet, underblåst av fortsatta börsfall och globala politiska spänningar förefaller ha undergrävt det förtroende som krävs för att understödja den uppgång i den privata konsumtionen och den internationella handeln som förväntades underbygga ökningen i den ekonomiska tillväxten. Detta resulterade i att den förväntade tillväxten totalt sett skrivs ned med en halv procentenhet till under magra 1 procent. Den ökning av tillväxten som fortfarande förväntas inträffa under 2003 kommer också att bli mycket mindre markant.

Trots svag ekonomisk tillväxt fortsatte arbetsmarknaden att visa en anmärkningsvärd återhämtningsförmåga. Även om arbetsmarknaden dämpades betydligt, fortsatte nyskapade arbetstillfällen att överstiga förlorade arbetstillfällen så att sysselsättningen - totalt sett - fortsatte att öka. Detta ledde till att arbetslösheten i EU, tvärt emot vad som tidigare förväntats, endast ökade mycket svagt under 2002 med 0,2 procentenheter till 7,6 procent av arbetskraften.

² Rapporten grundas på 2002 års ekonomiska höstprognoser från kommissionen och tillgängliga statistiska uppgifter per den 20 december 2002.

Inflationen har endast långsamt minskat och det finns fortfarande stora skillnader medlemsstaterna emellan. De kraftiga prisökningarna på olja och färskvaror kopplat till det spända internationella läget respektive dåliga väderförhållanden, spelade in. Den underliggande inflationen har emellertid också visat sig vara tämligen svår att få ned, särskilt till följd av prisökningar på tjänster. Faktorer som förklarar det senare är det försenade genomslaget av tidigare ökningar i importpriser, lägre produktivitetsvinster och lägre konkurrenstryck inom tjänstesektorn än i industrivarusektorn utom energiprodukter, en gradvis omläggning av efterfrågan mot tjänster, ökningar i administrativt fastställda priser, minskade prisdämpande effekter av avreglering, vissa effekter av övergången till euron i en del specifika tjänstesektorer samt den konjunkturbetingade ökningen i enhetsarbetskostnader³.

... har den makroekonomiska politiken fortsatt varit i stort sett neutral.

Den makroekonomiska politiken har varit ackomoderande mot bakgrund av den rådande situationen med svag ekonomisk tillväxt.

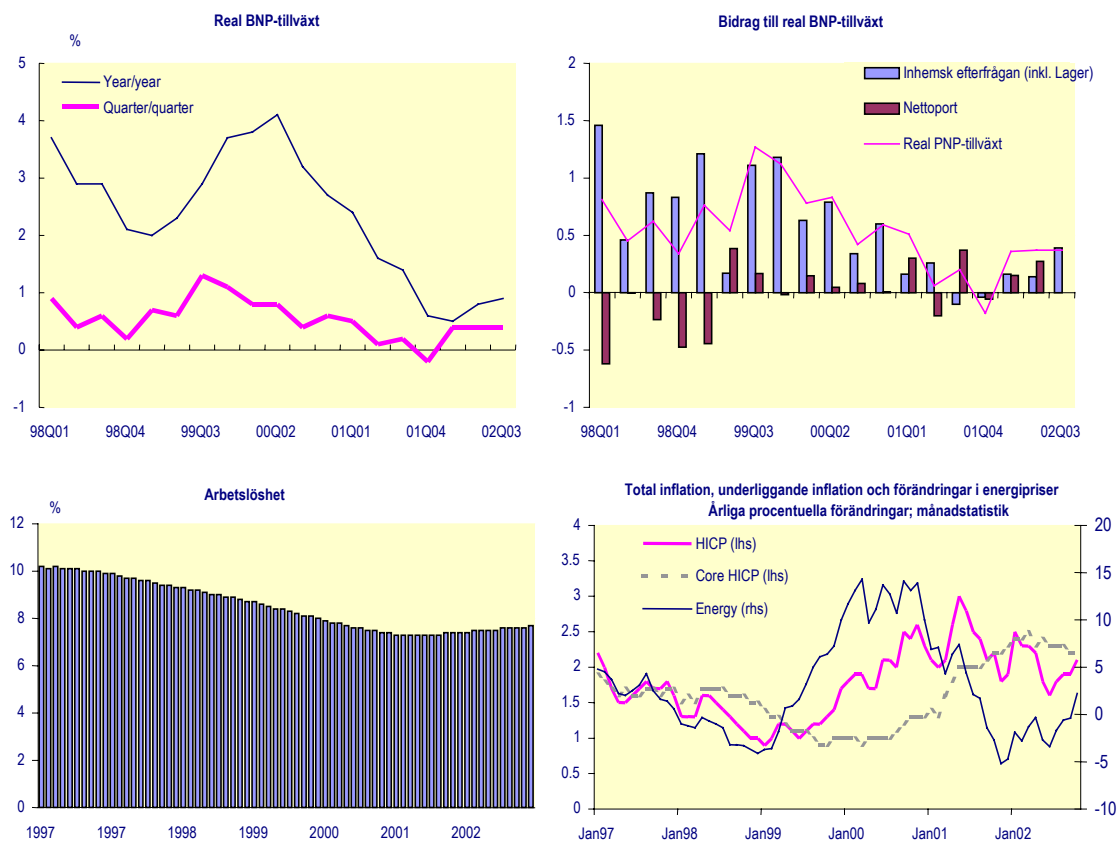
Efter de fyra räntesänkningar som genomfördes under 2001 då inflationsriskerna gick tillbaka i takt med den minskande ekonomiska tillväxten, har penningpolitiken i euroområdet under större delen av 2002 varit oförändrad. I början av 2002 förväntades allmänt att ECB skulle strama åt penningpolitiken mot bakgrund av förnyat inflationstryck och förväntningar om stigande tillväxt. I verkligheten lyckades emellertid inte återhämtningen ta fart och effekterna av tidigare chocker blev alltmer kännbara, vilket bidrog till att inflationsriskerna minskade. Mot denna bakgrund dröjde det ända till december 2002 innan ECB beslöt att sänka sin viktigaste styrränta med 50 räntepunkter. Den förstärkningen av euron gentemot de viktigaste handelspartnernas valutor som inträffat sedan det andra kvartalet kommer att medverka till att hålla tillbaka inflationen, främjar hushållens reala disponibla inkomster och innebär att den slutliga efterfrågan flyttas över mot den inhemska sidan av ekonomin. Utanför euroområdet följde den danska centralbanken ECB genom att först lämna penningpolitiken oförändrad och därefter i början av december sänka den viktigaste styrräntan med 50 räntepunkter. Højningen av reporäntan i Sverige i två steg med 50 räntepunkter på våren 2002 återtogs senare i början av november och i början av december. I förenade kungariket lämnades penningpolitiken oförändrad under hela 2002.

Även om inriktningen av finanspolitiken i euroområdet totalt sett har varit tämligen neutral, har bristen på finanspolitisk konsolidering under tidigare år och direkta lättnader i finanspolitiken i vissa av de medlemsstater i euroområdet som inte egentligen inte kan tillåta sig att sätta ramen för den makroekonomiska politiken under tryck, och har troligtvis förhindrat en mer lämplig inriktning på den ekonomiska politiken. Den tydligt expansiva finanspolitiken i Danmark, Sverige och Förenade kungariket ledde totalt sett till att inriktningen av finanspolitiken i EU varit svagt expansiv. De nominella saldon för de offentliga finanserna försvagades i allmänhet genom att de automatiska stabilisatorerna verkade för att utjämna den svaga ekonomiska aktiviteten. Löneökningarna, som har varit relativt höga mot bakgrund av den svaga tillväxten, har främjat hushållens köpkraft. Förutsatt att den senaste tidens ökningar i arbetsenhetskostnader vänds i samband med en påföljande konjunkturbetingad

³ Eurostat uppskattar atteffekten av införandet av sedlar och mynt i euro på inflationen i euroområdet första halvåret 2002 till mellan 0,0 och 0,2 procentenheter. De nationella statistikinstitutens uppskattningar tyder på att inflationseffekten i vissa medlemsstater kan ha varit något högre.

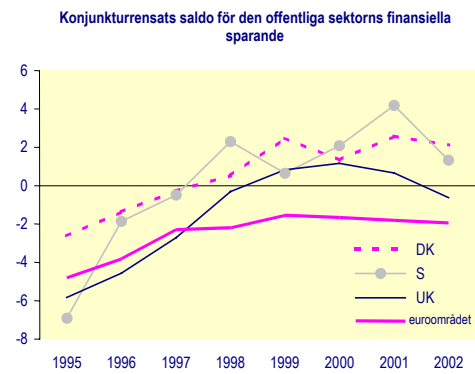
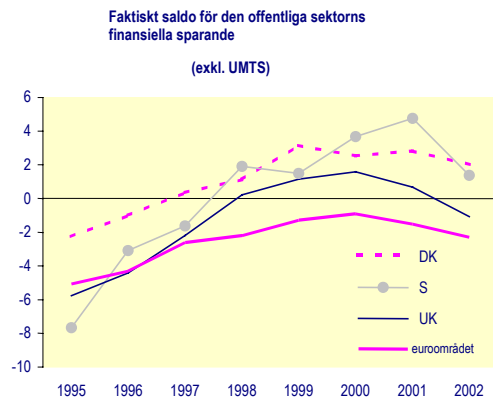
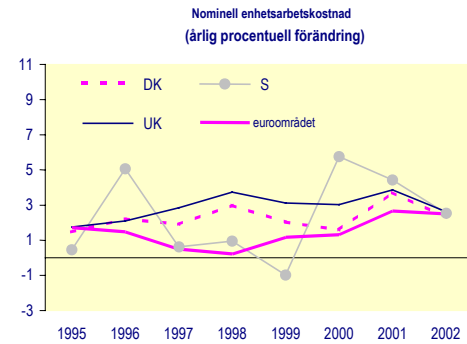
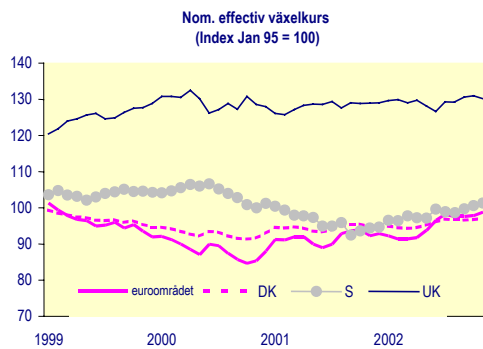
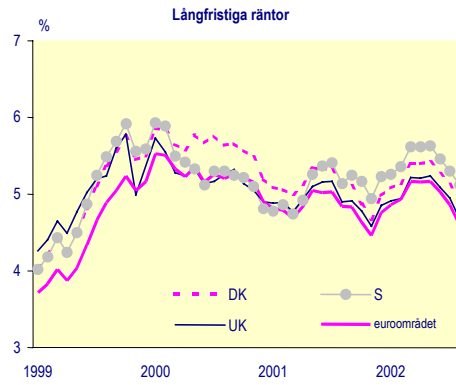
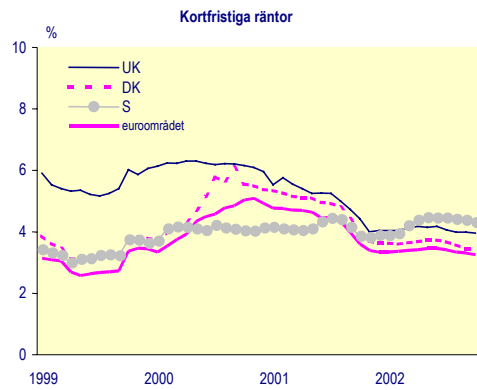
produktivtetsåterhämtning förefaller den aktuella löneutvecklingen fortfarande vara möjlig att på medellång sikt förena med en bibehållen prisstabilitet och skapandet av arbetstillfällen.

Diagram 1 : Ekonomiska utvecklingen i EU

Källa: Kommissionen.

Diagram 2: Makroekonomisk politik i euroområdet

2.1.2 Den finanspolitiska utvecklingen

I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades medlemsstaterna *(i) att uppnå eller bibehålla offentliga finanser som är nära balans eller uppvisar överskott över konjunkturcykeln och säkerställa att detta medellångsiktiga mål uppnås senast 2004; (ii) säkerställa att skattereformer finansieras på ett lämpligt sätt, undvika en konjunkturförstärkande finanspolitik och låta de automatiska stabilisatorerna verka fullt ut och samtidigt se till att budgeten följs noggrant; samt (iii) ytterligare förstärka de offentliga finanserna i syfte att säkerställa deras långsiktiga hållbarhet.*

Den finanspolitiska utvecklingen 2002

I motsats till vad som förväntades försämrades saldona för de offentliga finanserna under 2002 för det andra året i följd. Detta berodde delvis på de automatiska stabilisatorernas verkan som en reaktion på att den makroekonomiska återhämtningen gick långsammare än vad som förutsågs i 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken, men också till följd av att för stora överskjutande utgifter och/eller ofinansierade skatteförändringar i flera länder (exempelvis Tyskland, Frankrike, Irland, Italien, Österrike, Portugal och Finland) ledde till en försämring av dessa länders underliggande saldo för de offentliga finanserna. Detta leder till att det faktiska underskottet i de offentliga finanserna i euroområdet för 2002 förväntas uppgå till 2,3 procent av BNP.

För samtliga medlemsstater med undantag av Finland, Spanien, Belgien, Danmark och Förenade kungariket försämrades de offentliga finanserna kraftigt jämfört med beräkningarna i de stabilitets- och konvergensprogram som lades fram i slutet av 2001, när underskottet i de offentliga finanserna i euroområdet förväntades uppgå till 1,1 procent av BNP för 2002 (se tabell 1). Portugal och Tyskland kunde inte undvika att överskrida referensvärdet på 3 % för 2001 respektive 2002 och kommissionen har därför inlett förfarandet vid alltför stora underskott. Även om det portugisiska underskottet tydligt reducerats, kan det även under 2002 komma att överskrida referensvärdet på 3 % . I en rad andra länder gjordes inte tillräckliga framsteg för att uppnå (t.ex. Frankrike, Italien och Grekland) eller bibehålla (t.ex. Irland och Österrike) offentliga finanser som är nära balans eller uppvisar överskott.

Med tanke på att konjunkturavmattningen blev så långvarig och kraftig under 2001 och 2002 och att de budgetöverskridanden som inträffade i flera medlemsstater ledde till högre budgetunderskott än vad man räknade med i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken, stod det vid slutet av 2002 klart att det var mycket svårt att uppnå målet om balans i de offentliga finanserna på medellång sikt senast 2004 (som man enats om i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken bara ett par månader dessförinnan) utan att återhämtningen äventyras. Kommissionen och berörda ministrar enades i oktober 2002 om att det var nödvändigt för de medlemsstater som inte nått målen om offentliga finanser som är nära balans eller visar överskott att fortsatt uppnå en löpande justering av det underliggande saldot med minst 0,5 procent av BNP per år under de kommande åren.

De offentliga finanserna 2003

Medlemsstaterna vägledades när de antog sina budgetlagar för 2003 av sina åtaganden om att undvika alltför stora underskott samt uppnå och bibehålla stabilitets- och tillväxtpaktens målsättningen på medellång sikt. Följaktligen förväntas de nominella och underliggande saldona för euroområdet att förbättras 2003, om än endast marginellt. I de medlemsstater med betydande

offentliga underskott visar kommissionens ekonomiska höstprognos 2002 på att anpassningen av det underliggande offentliga underskottet skulle kunna underskrida 0,5 % i Grekland, Frankrike, Italien och Österrike, vilket pekar på ett behov av att öka takten i konsolideringen och även att säkerställa de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet. Kommissionen rekommenderade rådet att utfärda en varning till Frankrike mot bakgrund av den betydande avvikelser från målen för de offentliga finanserna under 2002 och eftersom det nominella underskott på 2,9 % av BNP för 2003 som förväntades i kommissionens höstprognoser 2002, ligger farligt nära referensvärdet för ett alltför stort underskott på 3 % .

Tabell 1: Saldo för den offentliga sektorns finanser och BNP tillväxt under 2002

	Stabilitets- / konvergens- program (*)		Uppskattat utfall (**)		Differens	
	BNP tillväxt (i %)	Saldo offentliga finanser (i % av BNP)	BNP tillväxt (i %)	Saldo offentliga finanser (i % av BNP)	GDP growth (i %)	Saldo offentliga finanser (i % av BNP)
B	1,3	0,0	0,7	-0,1	-0,6	-0,1
D	0,8	-2,5	0,4	-3,8	-0,4	-1,3
EL	3,8	0,8	3,5	-1,3	-0,3	-2,1
E	2,4	0,0	1,9	0,0	-0,5	0,0
F	1,5	-1,8	1,0	-2,7	-0,5	-0,9
IRL	3,9	0,7	3,3	-1,2	-0,6	-1,9
I	2,3	-0,5	0,4	-2,4	-1,9	-1,9
L	5,3	2,8	0,1	0,5	-5,2	-2,3
NL	1,3	0,4	0,2	-0,8	-1,1	-1,2
A	1,3	0,0	0,7	-1,8	-0,6	-1,8
P	1,8	-1,8	0,7	-3,4	-1,1	-1,6
FIN	1,6	2,6	1,4	3,6	-0,2	1,0
Euro- området	1,8	-1,1	0,8	-2,3	-1,0	-1,2
DK	1,7	1,9	1,7	2,0	0,0	0,1
S	2,4	2,1	1,6	1,4	-0,8	-0,7
UK	2,3	-1,1	1,6	-1,1	-0,7	0,0
EU-15	1,8	-1,0	0,9	-1,9	-0,9	-0,9

(*) Uppdateringarna av stabilitets- och konvergensprogrammen hösten 2001.

(**) Europeiska kommissionens ekonomiska höstprognos 2002.

Note : Skillnaden mellan det konstaterade och planerade saldot för de offentliga finanserna kan hänföras till andra faktorer än effekterna av skillnader i BNP-tillväxt (vilka uppstår via budgetelasticiteterna i förhållande till produktionsgapet) eller diskretionära finanspolitiska åtgärder. Bland dem återfinns skillnader i ingående budgetsaldon och den förväntade BNP tillväxtpotentialen samt alltför optimistiska antaganden i programmen beträffande saldot för de offentliga finanserna i fråga om antagandena om BNP-tillväxten.

Källa : Kommissionen.

2.1.3 Löneutvecklingen

I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades *(i) att de nominella löneökningarna förblir förenliga med prisstabilitetsmålet; (ii) att reallöneökningarna inte överstiger arbetsproduktivitetsökningarna; samt (iii) att nationella arbetsmarknadsinstitutioner och kollektiva avtalsförhandlingar möjliggör en löneutveckling som följer produktivitetsutvecklingen och skillnader i yrkesutbildning.*

Den totala löneutvecklingen

Totalt sett ligger de nominella löneökningarna på omkring 3 procent under 2002, vilket är i stort sett förenligt med prisstabilitet på medellång sikt. I förening med den konjunkturbetingade märkbart svagare arbetsproduktivitetsökningen, beräknas de emellertid, liksom för 2001, att ha bidragit till en ytterligare ökning i nominella enhetsarbetskostnader. Även om den var lägre än under 2001 bidrog den trots allt tämligen kraftiga ökningen på omkring 2½ procent 2002 till den kvarvarande höga underliggande inflationen.

Den relativt stadiga ökningen i nominella löner, som delvis avspeglar tidigare ingångna fleråriga löneavtal, har också möjliggjort en ganska stadig ökning av reallönerna och understött hushållens köpkraft. De reala löneökningarna har endast långsamt dämpats som en reaktion på den långsammare produktivitetsutvecklingen. De resulterande ytterligare ökningarna i reala arbetsenhetskostnader har tyngt ner lönsamheten.

På landnivå var de nominella löneökningarna jämförelsevis kraftiga i Grekland, Irland, Nederländerna och Portugal, dvs. länder med en relativt ansträngd arbetsmarknad och/eller relativt hög inflation. De reala enhetsarbetskostnaderna steg särskilt i Italien, Luxemburg, Nederländerna och Finland.

Löneskillnader

Inga mer betydande ekonomisk-politiska åtgärder vidtogs under 2002 för att stärka nationella arbetsmarknadsinstitutioner och skapa avtalssystem som medger en löneutveckling som bättre avspeglar produktivitetsskillnader.

**Tabell 2: Löneutvecklingen 2002
(Årlig procentuell förändring)**

	Nominell ersättning per anställd	Reallöner ¹	Arbetskrafts- produktivitet	NULC ²	RULC ³
B	3,6	1,5	0,8	2,8	0,8
D	2,0	0,6	0,9	1,1	-0,3
EL	6,5	3,1	3,1	3,2	0,0
E	4,2	0,3	0,5	3,6	-0,2
F	2,7	1,0	0,3	2,4	0,6
IRL	7,9	2,2	2,0	5,8	0,3
I	2,9	0,5	-0,6	3,5	1,0
L	3,5	2,6	-2,6	6,3	5,4
NL	5,1	1,3	-0,1	5,2	1,3
A	2,3	0,9	0,6	1,6	0,2
P	4,8	-0,1	0,0	4,8	-0,2
FIN	3,3	2,2	1,2	2,1	1,0
Euroområdet	2,9	0,7	0,4	2,5	0,3
DK	3,9	2,2	1,6	2,3	0,6
S	4,1	1,7	1,5	2,5	0,1
UK	3,5	0,7	0,9	2,6	-0,2
EU-15	3,1	0,8	0,6	2,5	0,2

¹ Nominell ersättning justerad med BNP-deflatoren.
² Nominella enhetsarbetskostnader.
³ Reala enhetsarbetskostnader.
Källa: Kommissionen, Ekonomiska höstprognoserna.

2.2 Att förbättra de offentliga finansernas kvalitet och hållbarhet

I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades medlemsstaterna (i) att göra skatte- och bidragssystemen mer sysselsättningsfrämjande; (ii) att förbättra de offentliga utgifternas kvalitet; (iii) att höja de offentliga utgifternas effektivitet; (iv) att förbättra den långsiktiga hållbarheten i de offentliga finanserna; (v) att reformera pensionspolitiken i för att slå vakt om pensionernas kvalitet, bibehålla den finansiella hållbarheten och uppfylla föränderliga sociala behov; samt (vi) att ytterligare samordna skattepolitiken och genomföra rådets överenskommelse om skattepaketet från november 2000.

Skatte- och bidragssystemen

Fortsatta framsteg gjordes när det gäller att göra skatte- och bidragssystemen mer sysselsättningsfrämjande (se avsnitt 2.3).

Kvalitet i och omläggning av de offentliga utgifterna

De offentliga utgifterna kan bli mer effektivitetsfrämjande genom en minskning av räntebördan och en omläggning av primärutgifterna, bland annat genom ökade investeringar inom nyckelområden (såsom FoU, och humankapital) för att lägga grunden för framtida konkurrenskraft och tillväxt. Under 2002 fortsatte räntebetalningarna att minska i flera medlemsstater, dock inte i samma takt som under EMU:s första år. I vissa länder (Tyskland, Frankrike) förväntas de ligga kvar på samma nivå som året innan och vad gäller Österrike förväntas de bli något högre.

De offentliga investeringarna i EU har de senaste åren legat på en relativt stabil nivå (se tabell 3) i motsats till de konjunkturbetingade svängningarna i privata investeringar. Inte desto mindre förefaller det ha skett en betydande nedgång i flera länder med ett ogynnsamt saldo i de offentliga finanserna såsom Portugal, Grekland och Tyskland, trots de bidrag de erhållit från gemenskapens struktur- och/eller sammanhållningsfonder. De offentliga investeringarna fortsatte tvärtemot att öka som andel av BNP i de länder som hade sunda offentliga finanser.

Tabell 3 : Fasta bruttoinvesteringar i EU, andel av BNP

	Genomsn. 91-95	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Totala investeringar	20,5	19,6	19,4	19,9	20,2	20,6	20,1	19,4
Offentliga investeringar	2,9	2,4	2,3	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3
Privata investeringar	17,6	17,1	17,2	17,6	17,9	18,3	17,8	17,2

Källa : Kommissionen, 2002 års ekonomiska höstprognoser.

De offentliga utgifternas sammansättning förändrades inte särskilt mycket under 2002. De sociala transfereringarna svarade fortfarande för den största andelen (34,5 procent av de totala offentliga utgifterna i EU, se tabell 4), samma andel som föregående år. Den avspeglar de automatiska stabilisatorernas roll, eftersom arbetslöshetsrelaterade transfereringar troligen ökat något under den här konjunktursvackan. När det gäller vissa länder kan detta återspegla en relativt höga strukturella offentliga utgifter för pensioner som delvis skulle kunna tränga ut andra sociala transfereringar och/eller offentliga investeringar i fysiskt kapital och humankapital. I EU som helhet minskade de offentliga investeringarna (som andel av de totala offentliga investeringarna) marginellt från 4,9 procent 2001 till 4,8 procent 2002 för första gången sedan flera år. Räntebetalningarnas andel minskade marginellt från 7,6 procent 2001 till 7,4 procent 2002.

Bristen på aktuell och heltäckande statistik försvårar en grundlig bedömning av de offentliga utgifternas kvalitet. Medlemsstaterna bör eftersträva en förbättring av de statistiska uppgifternas kvalitet, med hjälp av en detaljerad klassificering av den offentliga konsumtionens ändamål.

Tabell 4 - De offentliga utgifternas sammansättning 2002
(som andel av totala offentliga utgifter)

	Sociala trans- fereringar förutom in natura	Inköp av varor och tjänster*	Ersättning till anställda	Bidrag	Ränta	Fasta brutto- inves- teringar	Övrigt	Summa
B	31,6	21,3	23,7	3,2	12,4	3,2	4,5	100,0
DK	31,5	16,1	31,5	3,7	6,7	3,3	7,1	100,0
D	39,7	22,8	16,3	3,1	6,8	3,3	8,0	100,0
EL	33,5	7,8	24,7	0,4	11,7	7,8	14,0	100,0
E	31,4	17,8	25,6	2,8	7,5	8,5	6,3	100,0
F	33,9	18,6	25,7	2,4	6,0	6,3	7,1	100,0
IRL	26,4	18,2	25,6	2,3	4,5	12,8	10,2	100,0
I	35,3	16,3	22,3	2,3	12,2	4,1	7,4	100,0
L	37,0	22,3	20,7	4,1	0,7	11,0	4,1	100,0
NL	24,9	28,7	22,1	3,2	7,0	7,2	6,8	100,0
A	36,2	16,7	19,3	5,3	7,2	2,3	13,1	100,0
P	27,3	12,4	32,4	3,9	6,4	8,2	9,4	100,0
FIN	33,9	15,7	27,0	3,0	5,2	5,2	10,1	100,0
S	31,9	18,6	28,6	2,4	5,2	4,7	8,5	100,0
UK	33,7	30,2	18,8	1,5	5,4	3,2	7,3	100,0
Euro- området	35,0	19,8	21,8	2,9	7,8	5,1	7,6	100,0
EU-15	34,5	21,2	21,8	2,5	7,4	4,8	7,8	100,0

* Offentliga driftsutgifter utom ersättning till anställda.

Källa: se Tabell 3.

Effektivitet i och kontroll av de offentliga utgifterna

Medlemsstaterna fortsatte att tillämpa budgetregler och förfaranden i syfte att förbättra effektivitet och kontroll. Dessa regler har utformats på olika sätt och inbegriper flerårsbudgetar, utgiftsregler med explicita begränsningar vad gäller utgifternas årliga ökningstakt samt överenskommelser mellan olika nivåer av den offentliga sektorn. De konstaterade avstegen från de finanspolitiska målen visar att genomdrivandet av dessa regler är svagt. Mekanismer för att kontrollera offentliga utgifter på regional och lokal nivå är fortsatt en mycket väsentlig frågeställning för flera medlemsstater. I Tyskland infördes i år en inhemsk stabilitetspakt där ett gemensamt sammansatt myndighetsråd (mellan olika nivåer av den offentliga sektorn) kan lämna rekommendationer om hur finanspolitisk disciplin kan uppnås. I Portugal fastställs i den så kallade budgetstabilitetslagen (som trätt i kraft 2003) striktare begränsningar (om än tillfälliga) för nettoupplåningen inom alla nivåer av den offentliga sektorn och i den händelse dessa lånetak inte iakttas kan detta i kraft av budgetlagen medföra en automatisk minskning av de statliga transfereringarna motsvarande den faktiska avvikelser. I Spanien kommer nya regler att gälla från och med 2003. Räkenskaperna bör minst vara i balans på alla myndighetsnivåer och möjligheten att driva verksamheten med underskott begränsas till tillfälliga och extraordinära situationer. Italien är i färd att förbättra kontroller av utgiftsdynamiken i olika statliga organ.

De offentliga utgifternas effekt på ekonomiska och sociala mål är svår att uppskatta. Utgiftseffektivitet sammanhänger med kopplingarna mellan input (i huvudsak, men inte enbart, pengar) och output. En ordentlig bedömning skulle kräva bättre information, bland annat om åtgärder på inputsidan (politiska åtgärder och offentliga utgifter) och outputsidan (måluppfyllelse), samt en detaljerade mikroekonomisk bedömning särskilda ekonomisk-politiska åtgärder.

Långsiktig hållbarhet och pensionspolitiska reformer

Alla medlemsstater har åtagit sig att vidta de åtgärder som krävs, och i synnerhet reformering av pensionssystemen, för att säkerställa långsiktig hållbarhet. Under 2002 genomförde vissa medlemsstater reformer som förväntas begränsa effekterna på de offentliga utgifterna av åldrande befolkningar (Portugal) eller som kommer att förstärka pensionsavgiftsbasen (Finland). Andra länder fortsatte att påskynda de reformarbeten som inletts under de gångna åren, exempelvis de som syftar till att förbättra incitamenten för att stanna kvar längre i arbetslivet, att sänka framtida ersättningsnivåer i offentliga system samt att främja utvecklingen av privata pensionsåtaganden genom skatteincitament och bidrag.

Dessa reformer är i sig emellertid inte tillräckliga för att garantera långsiktig långfristig hållbarhet i alla EU-länder. De offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet är långt ifrån säkrad i de flesta medlemsstater (detta gäller särskilt för Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrike, Italien, Österrike och Portugal). Det är också av avgörande vikt att höja sysselsättningsgraden och att fortsatt eftersträva sunda offentliga finanser för att förbereda för effekterna av åldrande befolkningar. Flera medlemsstater har fortfarande inte uppnått offentliga finanser som är nära balans och ytterligare fördröjningar i att uppfylla stabilitets- och tillväxtpaktens krav kommer att få långsiktiga konsekvenser för de offentliga finansernas hållbarhet.

I flera medlemsstater med höga offentliga skuldkvoter förefaller det finnas behov av ett mer kraftfullt åtagande för att minska skuldkvoterna. I Italien avstannade den långsamma skuldminskningstakten helt och den offentliga skulden förväntas ligga kvar på omkring 110 procent av BNP. Den grekiska offentliga skulden beräknas uppgå till närmare 106 procent av BNP, samma nivå som 1998. Denna utvecklingstendens är inte ett tecken på en tillfredsställande skuldminskningstakt som skulle kunna få ned skuldnivåerna under referensvärdet på 60 % av BNP innan effekterna av befolkningens åldrande sätter in (dvs. om mellan 15 och 20 år).

Skattepaktet

Olika skatteregler förblir en källa till uppsplittring av den inte marknaden. Att behöva följa 15 olika skattesystem innebär extra kostnader och fungerar som en hämsko på tillväxt och sysselsättning. Det är därför beklagligt att rådet inte lyckades följa upp överenskommelsen från november 2000 och nå full enighet om skattepaketet före utgången av november 2002. Gruppen för uppförandekoden fortsatte sitt arbete rörande avvecklingen av skadliga ordningar för företagsbeskattning och kommer snart att gå vidare med en förberedande utvärdering av huruvida förslagen att avveckla dem är tillräckliga. Efter det att politisk enighet nåddes om texten till direktivet om beskattning av inkomster från sparande inom gemenskapen i december 2001, har en överenskommelse nåtts om utformningen av den standardiserade rapport som skall användas för utbyte av information.

2.3 Att effektivisera arbetsmarknaderna

I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades medlemsstaterna att i) *anpassa skatte- och bidragssystemen så att det lönar sig att arbeta*, ii) *förbättra de aktiva arbetsmarknadsåtgärdernas effektivitet*, iii) *undanröja hindren för den geografiska rörligheten*, iv) *slå vakt om anställbarheten och underlätta rörligheten mellan olika yrkesgrupper*, v) *främja flexibel arbetsorganisation och se över reglerna för anställningskontrakt*, och vi) *undanröja hindren för kvinnors deltagande på arbetsmarknaden*.

Arbetsmarknaden har till viss del återhämtat sig under den nuvarande avmattningen i ekonomin. Sysselsättningen har fortsatt att öka inom EU som helhet under 2002, om än i en mycket lägre takt än under de senaste fem åren. Även om effekterna av avmattningen kunde märkas i alla medlemsstater varierade sysselsättningstillväxten avsevärt från 2,8 % i Luxemburg till 1,3 % i Spanien och Irland, medan sysselsättningen gick tillbaka med 0,5 % i Tyskland. Arbetslösheten har tilltagit något i EU och uppvisar den vanliga eftersläpningen i förhållande till BNP-tillväxten. Även här är skillnaderna mellan medlemsstaterna rätt stora. För nästan hälften av medlemsstaterna var den genomsnittliga arbetslösheten 2002 inte högre än 2001. Andelen långtidsarbetslösa minskar sedan 1999 (se diagram 3), vilket avspeglar de strukturella förbättringarna på arbetsmarknaden. Under 2001 (2002 års uppgifter finns ännu inte tillgängliga) låg den totala sysselsättningen på 64 %, dvs. 1,7 % högre än 1999 innan Lissabonstrategin inleddes, och ökade under perioden 1999–2001 i alla utom en medlemsstat (se diagram 4–5). Under samma period ökade den kvinnliga sysselsättningsgraden med 2,1 % till 54,9 % (se diagram 6). Sysselsättningen bland äldre personer ökade med 1,5 % till 38,6 % (se diagram 7). I nästan alla de medlemsstater där sysselsättningen minskade under 2001 låg den under EU-genomsnittet, vilket klart pekar på de strukturella problem som måste lösas för att uppnå målet från toppmötet i Stockholm på 50 % 2010.

På det hela taget gjorde medlemsstaterna vissa framsteg med reformen av arbetsmarknaden 2002, men reformtakten verkar inte ha ökat i förhållande till året innan. Under de nuvarande svaga ekonomiska förutsättningarna finns det dock ett särskilt behov av att göra en kraftansträngning och fortsätta med dessa reformer, särskilt med avseende på att överbrygga klyftorna till EU:s delmål för sysselsättningen (67 % totalt och 57 % för kvinnor 2005), vilket fortfarande är en stor utmaning.

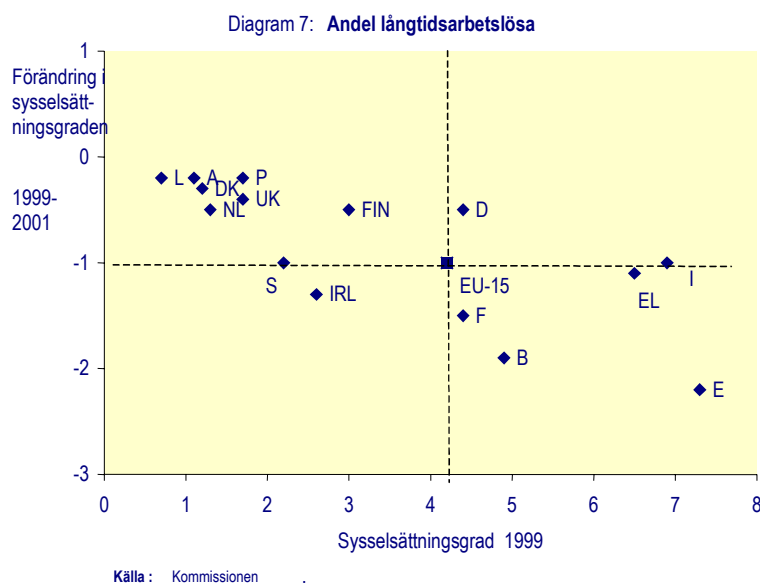
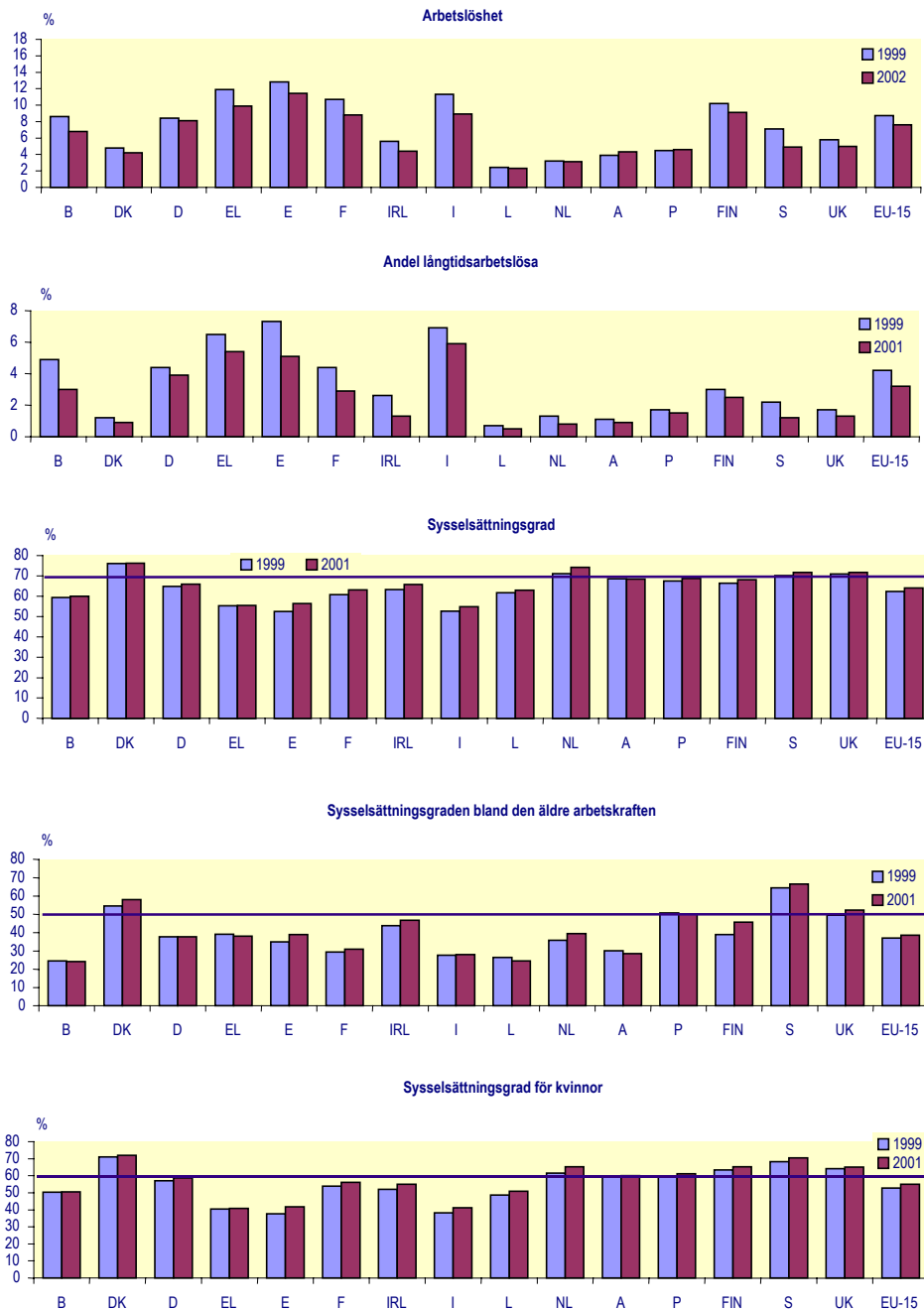
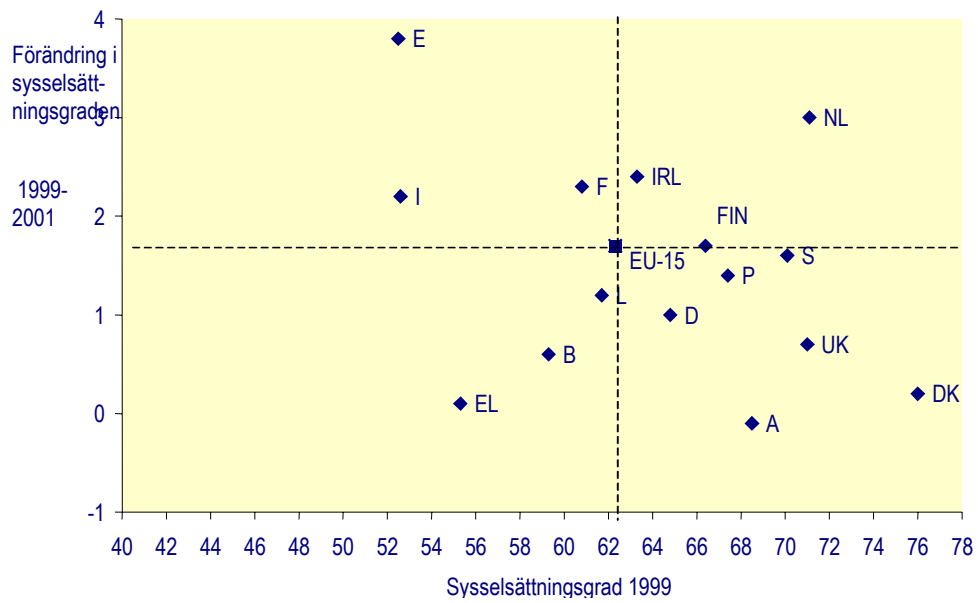

Diagram 4 : Arbetsmarknadsläget i EU

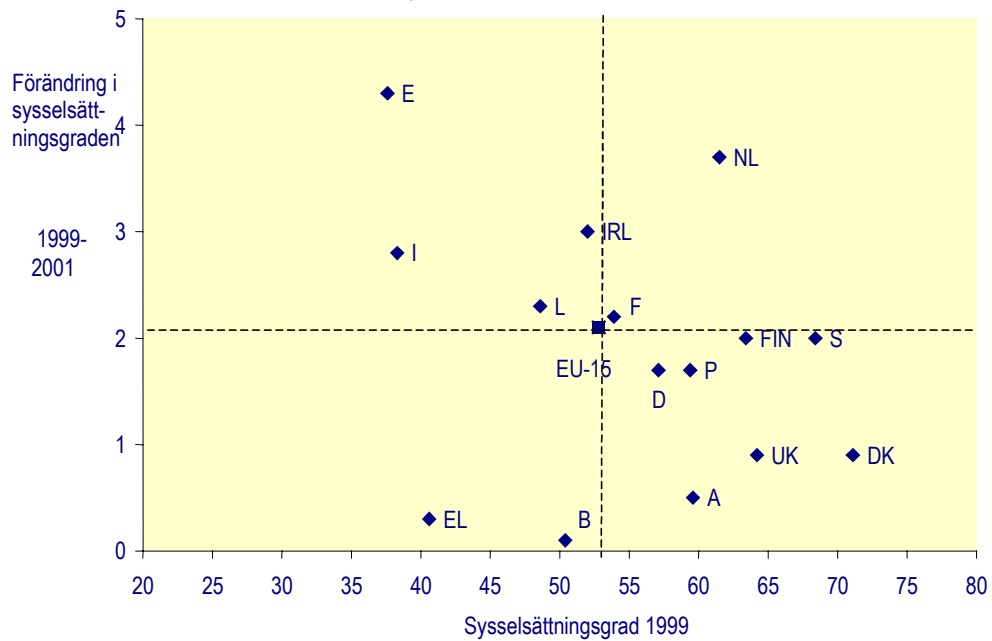
Källa : Not: Sysselsättningsuppgifterna i denna och följande diagram är baserade på antalet sysselsatta personer. Uppgifter om heltidsekvivalenter som tar hänsyn till deltidarbete och därigenom ger en mer exakt bild finns inte tillgängliga för alla medlemsstater.

Diagram 5 : Total sysselsättningsgrad

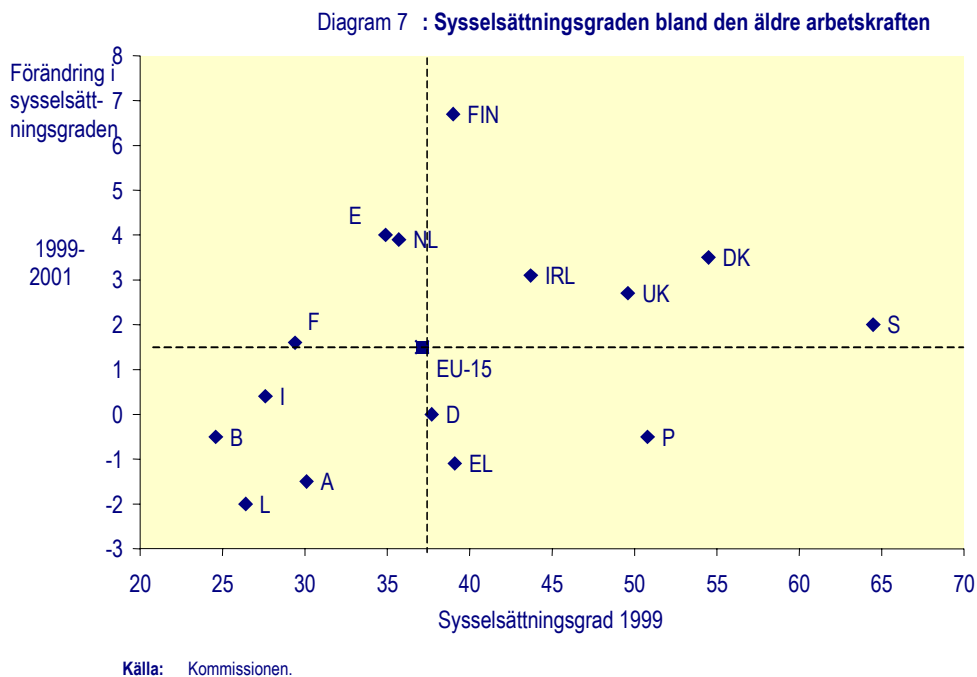

Källa: Kommissionen.

Diagram 6: Sysselsättningsgrad för kvinnor

Källa: Kommissionen.

Skatte- och bidragssystemen

Att förbättra incitamenten till att börja arbeta eller att fortsätta arbeta är fortfarande en stor utmaning i de flesta medlemsstater, särskilt med avseende på att sysselsättningsgraden är låg bland äldre personer och att befolkningen blir allt äldre. Även om vissa framsteg gjordes 2002, saknade åtgärderna i allmänhet inbördes samordning och inga genomgående skatte- och bidragsreformer genomfördes för att det skall löna sig att arbeta. De flesta medlemsstater fortsatte att främja skatteåtgärder, istället för att ta itu med de kombinerade skatte- och bidragseffekterna. Pensionssystemen och systemen för förtidspensionering uppmärksammades förvånansvärt lite med tanke på Europeiska rådets överenskommelse i Barcelona om att höja den faktiska genomsnittliga åldern vid vilken människor upphör att arbeta med cirka fem år 2010. En genomgripande reform av pensionssystemet inleddes i Grekland, och Finland vidtog ytterligare åtgärder inom området, men med långa övergångsperioder, vilket innebär att effekterna på arbetsmarknaden förmodligen kommer att dröja. Flera medlemsstater minskade skatten på arbete (Frankrike, Danmark och Italien) medan andra fortsatte med de skattereformer som avtalats tidigare. I Belgien vidtogs åtgärder för att rationalisera de olika skatteförmånerna för anställning av vissa grupper av arbetstagare. Italien beslutade att tillåta privata arbetsförmedlingar och Förenade kungariket slog ihop arbetsförmedlingen med bidragsförvaltningen för personer i arbetsför ålder. Liknande reformer av arbetsförmedlingen har lagts fram av "Hartz-kommissionen" i Tyskland. I Spanien har skyldigheten att söka arbete och kraven på rörlighet i samband med arbetslöshetsersättningen förstärkts, och i Luxemburg har reglerna för sjukpensionssystemet stramats upp.

En aktiv arbetsmarknadspolitik

Aktiveringsåtgärder med klar inriktning på de enskildas behov och på arbetsmarknaderna kan vara en viktig faktor för att förhindra att konjunkturarbetslöshet övergår i långtidsarbetslöshet. Utgifterna för en aktiv arbetsmarknadspolitik uppgick i genomsnitt till 1 % av medlemsstaternas BNP 2000, men förutom i några få undantagsfall görs ingen regelbunden övervakning av effektivitet och ändamålsenlighet. Avsevärda förbättringar på detta område gjordes återigen i de länder där övervakning av den aktiva arbetsmarknadspolitikens effektivitet och ändamålsenlighet redan är god, till exempel i Sverige, Danmark och Finland. Ett litet antal av de övriga länderna vidtog även begränsade åtgärder inom detta området (Tyskland, Spanien och Förenade kungariket).

Geografisk rörlighet och rörlighet mellan olika yrken och färdigheter

I flera medlemsstater är de regionala skillnaderna på arbetsmarknaden stora. Bara ett fåtal nya åtgärder vidtogs för att uppmuntra arbetstagare att söka arbete i andra regioner. Spanien har börjat att ta itu med problem som härrör från inkonsekvenser i bidragssystemet. Andra hinder för rörligheten, som bristande flexibilitet på bostadsmarknaden, har inte uppmärksammats.

Den bristande överensstämmelsen mellan den kompetens som står till förfogande och den som efterfrågas fortsätter att utgöra ett hinder för sysselsättningen. I allmänhet fortsatte medlemsstaterna att ta itu med problemet med flaskhalsar genom att ytterligare anpassa sina system för yrkesutbildning och förstärka strategierna för livslångt lärande. Dessutom har avmattningen i viss utsträckning lättat på det kortfristiga trycket på arbetsmarknaden. De två medlemsstater (Grekland och Portugal) som fått enskilda rekommendationer om att öka arbetskraftens färdigheter och produktivitet gjorde en del framsteg med reformer inom detta område.

Flexibilitet och modernisering

I många medlemsstater fortsätter även deltid och flexibel arbetstid samt arbetsorganisation att prioriteras på initiativ av arbetsmarknadens parter. I Frankrike svarar nya bestämmelser om flexibel arbetstid delvis för den totala arbetstidsminskningen. Italien och Portugal förväntas anta förslag inom kort om att införa nya former av anställningskontrakt och att utvidga möjligheterna till visstidsanställning, medan Spanien försöker att göra korttidskontrakt mindre intressanta, och i detta sammanhang ökar tendensen att göra en ökad avvägning mellan säkerhet och flexibilitet på arbetsmarknaderna. Reformen av lagstiftningen om anställningsskydd har inte uppmärksammats alls eller endast i liten utsträckning. I Österrike utvidgades systemet med avgångsvederlag för att främja rörligheten samtidigt som nivån sänktes. Enstaka åtgärder vad gäller lagstiftningen om anställningsskydd vidtogs även i Spanien och aviserades i Frankrike.

Hinder för kvinnors deltagande på arbetsmarknaden

Svårigheter att kombinera arbete och barnomsorg och problem med integration på arbetsmarknaden efter uppehåll i karriären, fortsätter att påverka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Ett antal medlemsstater har vidtagit åtgärder för att förbättra tillgången till barnomsorg och tio länder har satt upp mål i detta avseende. Vård av andra anhöriga har dock nästan inte uppmärksammats alls. Andra länder har riktat in sig på skatte- och bidragsreformer för att förbättra incitamenten för kvinnorna att börja arbeta (Belgien, Spanien och Irland) och flera medlemsstater (Belgien, Tyskland, Österrike och Förenade kungariket) håller gradvis på

att anpassa den lagstadgade pensionsåldern. Trots ökande kunskap om de berörda frågorna finns det inga tecken på att medlemsstaterna har tagit itu med de bakomliggande faktorerna som leder till löneskillnader mellan könen.

2.4 Nystart för strukturella reformer på produktmarknaderna

I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades medlemsstaterna att: *i) till fullo genomföra den inre marknaden (öka takten vad gäller införlivande, undanröja tekniska handelshinder, skapa en fungerande inre marknad för tjänster och ytterligare öppna upp marknaden för offentlig upphandling), ii) säkerställa verklig konkurrens (säkerställa effektiva konkurrens- och tillsynsmyndigheter samt mindre och bättre statligt stöd) och iii) påskynda reformerna inom nätverksamheterna (uppmuntra marknadsinträde, säkerställa valfrihet vad gäller energileverantörer, bygga nya infrastrukturer och avreglera transportmarknaderna).*

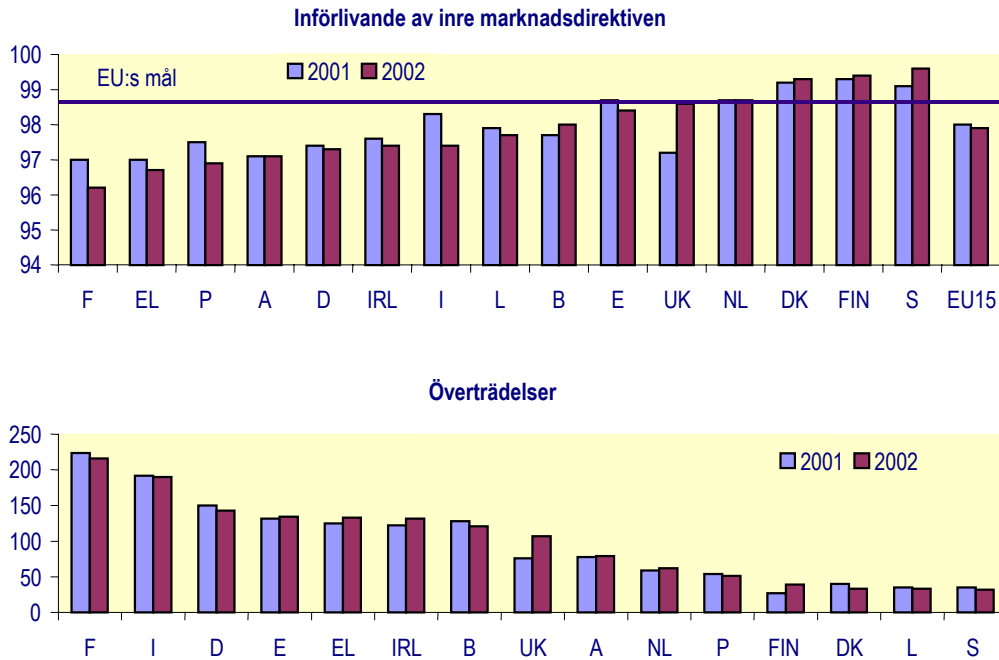
Det gångna årets utveckling i fråga om fullständigt genomförande av den inre marknaden har varit en besvikelse, bland annat i form av en viss avmattning när det gäller att genomföra inre marknadslagstiftningen och långsamma framsteg när det gäller att undanröja de kvarvarande handelshindren och hindren mot gränsöverskridande tjänster. Däremot har man gjort stora framsteg när det gäller att harmonisera konkurrenspolitiken över hela Europa. Avregleringen av nätverksamheterna har fortsatt, men monopolföretagens marknadsandel är fortfarande stor. Konkurrenten är fortfarande otillräcklig, men det har särskilt gjorts framsteg inom telekommunikations- och energisektorerna, och i dessa sektorer börjar avregleringens fördelar att märkas för konsumenterna.

Fullbordandet av den inre marknaden

För första gången sedan 1992 sjönk både den totala handeln i förhållande till BNP och andelen utländska direktinvesteringar av BNP 2001, vilket kan tyda på en avmattning i den europeiska ekonomiska integrationsprocessen. Graden av prisspridning mellan medlemsstaterna sjönk från 15,3 % 2002 till 14,8 % 2001, vilket är jämförbart med den nivå som rådde i slutet av 1990-talet. Prisspridningen inom euroområdet låg på samma nivå, dvs. 12 %.

Graden av införlivande av inre marknadsdirektiv har fallit något från 98 % i november 2001 till 97,9 % i november 2002, vilket visar att medlemsstaterna har minskat sina ansträngningar inom detta område (se diagram 8). Bara fem medlemsstater (Danmark, Nederländerna, Finland, Sverige och Förenade kungariket) har för närvarande uppnått målet på 98,5 %. Om man granskar genomförandet av inre marknadslagstiftningen ser man att det totala antalet överträdelseförfaranden som rör den inre marknaden fortfarande är högt, särskilt i Frankrike och Italien.

Diagram 8 : Genomförande av den inre marknaden

Källa: Kommissionen.

Utvecklingstakten av nya produktstandarder och effektiviteten när det gäller att tillämpa principen om ömsesidigt erkännande har inte ökat i någon större utsträckning. Fortsatt bristande kunskap om principen om ömsesidigt erkännande och de uppfattade kostnaderna för att tillämpa den i praktiken utgör ett hinder för marknadsinträde i de flesta medlemsstater.

Kommissionen publicerade nyligen en omfattande kartläggning av de hinder som återstår för företags och konsumenters gränsöverskridande tjänsteverksamheter.⁴ Sådana hinder kan till exempel innefatta förfarandenas längd, byråkrati och dubblering av formaliteter som redan uppfyllts, samt det faktum att de lokala myndigheterna har oinskränkt makt och utnyttjar den. På grundval av denna kartläggning, som visar problem som påverkar alla medlemsstater, avser kommissionen att lägga fram förslag för att undanröja de identifierade hindren.

Värdet på de offentliga upphandlingar som offentliggörs i Europeiska gemenskapernas officiella tidning som andel av det totala värdet på 2001 års offentliga upphandlingar (15 %) var oförändrat i förhållande till föregående år. Tyskland fortsatte att släpa efter med 6 %. Offentlig upphandling betonas i allt högre grad. Under 2002 har Danmark, Tyskland och Irland gjort särskilt stora framsteg i detta avseende. Dessutom har politiska överenskommelser träffats om de viktigaste punkterna i lagstiftningspaketet om offentlig upphandling, men paketet har ännu inte antagits formellt.

⁴ Situationen på den inre marknaden för tjänster, KOM(2002) 441 slutlig.

Konkurrens- och tillsynsspolitik

Åtgärder har vidtagits för att förbättra konkurrenspolitikens effektivitet. I alla medlemsstater, utom i Luxemburg och Finland, har nationella konkurrensmyndigheter nu befogenhet att genomföra artiklarna 81–82 i EG-fördraget som avser avtal mellan företag och missbruk av dominerande ställning. Vissa medlemsstater (däribland Grekland, Irland, Portugal och Förenade kungariket) har vidtagit åtgärder för att öka konkurrensmyndigheternas resurser och operativa kapacitet, medan andra (Belgien, Danmark, Spanien, Irland och Portugal) har förstärkt sina tillsynsmyndigheter. På gemenskapsnivå har åtgärderna för att modernisera tillämpningen av konkurrensreglerna framskridit väl. En ny förordning om att modernisera genomförandemekanismerna för artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget antogs i november 2002 och i december 2002 lade kommissionen fram ett förslag för rådet om ändringar av koncentrationsförordningen.

Under 2000 översteg det statliga stödet (utom stöd till jordbruk och fiske) 1 % av BNP i Belgien, Danmark, Tyskland och Luxemburg. Stödnivåerna i förhållande till BNP fortsatte dock att uppvisa en nedåtgående tendens i alla medlemsstater, med undantag för Danmark, Irland, Luxemburg och Nederländerna. Samtidigt visar andelen stöd till övergripande mål en uppåtgående tendens i alla medlemsstater, utom Österrike. Kommissionens resultattavla och register över statligt stöd bidrar till att öka insynen i den statliga stödpolitiken. Dessutom undersöker kommissionen hur man skall bedöma om statligt stöd är effektivt som politiskt instrument.

Strukturreformer inom nätverksamheterna

Bestämmelserna om en konkurrenskraftig kommunikationssektor kvarstår och överenskommelser har träffats om alla delar i lagstiftningspaketet på telekommunikationsområdet. I slutet av 2001 var dock monopolföretagens marknadsandel av lokalsamtalen fortfarande hög (över 80 %) i många medlemsstater, vilket hjälper till att förklara varför prisminskningen för sådana samtal endast är marginell. I vissa länder var monopolföretagens marknadsandel fortfarande hög även för fjärrsamtal. Trots dessa uppgifter håller konkurrenssituationen på att förbättras sedan förval av operatör har införts överallt för lokalsamtal.

Under 2002 fortsatte avregleringen av elmarknaden, som i högre grad öppnades upp genom lagstiftning i Belgien, Grekland, Spanien, Irland, Luxemburg, Nederländerna och Portugal. När det gäller gas öppnades marknaden ytterligare genom lagstiftning i Österrike, Danmark, Irland, Luxemburg, Nederländerna och Spanien. Trots detta är konkurrensen inom energisektorn, mätt som monopolföretagens marknadsandel eller som gas- och elförbrukarnas byte av producenter, fortfarande begränsad (se tabellerna 5 och 6).

Tabell 5: Elmarknaden

	Uppgiven öppning av marknaden (2002)	Datum för full- ständig öppning	Största produ- centens mark- nads andel (2000)	Priser för stora industriella användare EU=100 (2002)	Hushållens priser EU=100 (2002)	Stora lämpliga industriella förbrukare Omställning 1998-2001	Små kommersiella/in- hemska Omställning 1998-2001
B	52	2003/7	91.1	122.6	110.1	2-5%	Ej berättigad
DK	35	2003	36.0	103.1	83.7	Okänd	Ej berättigad
D	100	1999	34.0	110.5	122.1	20-30%	5-10%
EL	34	-	97.0	95.2	56.1	noll	Ej berättigad
E	55	2003	42.4	83.9	83.2	10-20%	Ej berättigad
F	30	-	90.2	90.6	89.4	10-20%	Ej berättigad
IRL	40	2005	97.0	134.8	85.5	10-20%	Ej berättigad
I	45	2004(1)	46.7	125.2	134.6	>50%	Ej berättigad
L	57	-	-	104.0	111.1	10-20%	Ej berättigad
NL	63	2004	i.u.	99.4	87.8	20-30%	Ej berättigad
A	100	2001	32.6	120.0	90.2	20-30%	5-10%
P	45	2003	58.5	107.3	118.4	5-10%	Ej berättigad
FIN	100	1997	23.3	64.7	67.5	Okänd	5-10%
S	100	1998	49.5	50.0	67.9	Okänd	10-20%
UK	100	1998	i.u.	99.0	99.8	>50%	30-50%

¹ Icke-hushållskunder.

Källa: Kommissionen.

Det beror bland annat på att energimarknaderna ännu inte är tillräckligt integrerade på gemenskapsnivå. Man har dock uppnått politisk enighet i rådet om el- och gaspaketet, som inbegriper en överenskommelse om när marknaderna skall öppnas för hushållskonsumenter samt om ett öppet och icke-diskriminerande avgiftssystem för gränsöverskridande transaktioner. Dessutom har man gjort framsteg när det gäller att höja nivån av elsammankompling mellan medlemsstaterna.

Tabell 6: Gasmarknaden							
	Uppgiven öppning av marknaden (2002)	Datum för full- ständig öppning	Största leveran- törens marknads andel (2000)	Priser för stora industriella användare EU=100 (2002)	Hushållens priser EU=100 (2002)	Stora lämpliga industriella förbrukare Omställning 1998-2001	Små kommersiella/in- hemska Omställning 1998-2001
B	59	2003/6	95	90.7	99.2	Okänd	Ej berättigad
DK	35	2004	92	77.6	89.6	2-5%	Ej berättigad
D	100	2000	Okänd	125.7	109.9	<2%	<2%
EL	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.	i.u.
E	79	2003	70	75.0	124.4	20-30%	Ej berättigad
F	20	-	95	85.1	109.3	20-30%	Ej berättigad
IRL	82	2005	Okänd	84.3	86.4	20-30%	Ej berättigad
I	96	2003	10	101.4	118.3	10-20%	2-5%
L	72	-	85	101.9	79.0	5-10%	Ej berättigad
NL	60	2003	Okänd	88.3	83.6	30-50%	Ej berättigad
A	100	2002	Okänd	97.1	104.4	<2%	Ej berättigad
P	i.u.	-	i.u.	108.1	156.8	Ej berättigad	Ej berättigad
FIN	i.u.	-	i.u.	106.7	96.6	Ej berättigad	Ej berättigad
S	47	2006	100	102.4	114.6	<2%	Ej berättigad
UK	100	1998	50	93.6	78.9	>50%	30-50%

Källa: Kommissionen.

Vissa förbättringar har noterats såväl när det gäller att använda infrastrukturerna för sammankoppling mer effektivt (mellan Frankrike och Förenade kungariket, Grekland och Italien och i viss utsträckning mellan Danmark och Tyskland) som att i allt högre grad använda marknadsbaserade mekanismer för att fördela dessa infrastrukturer. Trots detta fortsätter mekanismerna för att fördela kapacitet och fastställa avgifter att vara ineffektiva och begränsa konkurrensen. Danmark, Tyskland, Italien, Nederländerna, Österrike, Sverige och Storbritannien har öppnat sina järnvägsnät för konkurrens vad gäller nationella tjänster. Det ser dock ut som om de flesta medlemsstater inte kommer att ha genomfört det första åtgärds paketet för järnvägsinfrastruktur när det träder i kraft den 15 mars 2003. Dessutom har man ännu inte uppnått politisk enighet i rådet och Europaparlamentet om de reviderade finansiella bestämmelserna och riktlinjerna för transeuropeiska transportnät, det andra järnvägs paketet, offentlig upphandling av passagerartransporter och om fördelning av ankomst- och avgångstider. För att runda av med något positivt nådde man en överenskommelse i rådet om direktivet om posttjänster, paketet för ett gemensamt europeiskt luftrum och om en gemensam ståndpunkt om hamntjänster.

2.5 Att främja effektiviseringen och integrationen av marknaderna för finansiella tjänster inom EU

I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades medlemsstaterna att: i) öka ansträngningarna från alla berörda parter sida för sida för att se till att handlingsplanen för finansiella tjänster genomförs till fullo senast 2005, och senast 2003 vad gäller lagstiftningen för värdepappersmarknaderna, ii) öka ansträngningarna att genomföra handlingsplanen för riskkapital senast 2003, iii) ytterligare förbättra systemen för att garantera ett effektivt samarbete över sektorsgränserna i tillsynssyfte, och iv) uppmuntra till att avlägsna hinder för effektiv gränsöverskridande clearing och avveckling.

Genomförande av handlingsplanen för finansiella tjänster

Den finansiella integrationsprocessen fortgår. Av de ursprungliga 42 rättsliga och övriga åtgärderna i handlingsplanen för finansiella tjänster, som utgör grunden för kommissionens ansträngningar att integrera de europeiska finansiella marknaderna, har 32 numera fullbordats. De ambitiösa målen som fastslogs av Europeiska rådet i Barcelona för 2002 kommer i stort sett att ha uppnåtts. Bland de åtta åtgärder som skall antas senast vid årets slut har sex redan antagits (förordningen om internationella redovisningsstandarder, direktiv om finansiella säkerhetsanordningar, distansförsäljning av finansiella tjänster, försäkringsförmedling, finansiella konglomerat och marknadsmissbruk). De föreslagna direktiven om prospekt och pensionsfonder har försenats något och direktivet om pensionsfonder planeras antas i mars och direktivet om prospekt i juni 2003. De rättsliga åtgärder som rådet har antagit måste nu införlivas i medlemsstaternas lagstiftning. Den nuvarande takten för genomförandet måste upprätthållas om handlingsplanen för finansiella tjänster skall vara fullständigt genomförd när tidsfristen löper ut 2005. Alla återstående åtgärder måste antas på gemenskapsnivå senast första halvåret 2004 för att medlemsstaterna skall få tillräckligt med tid för att införliva åtgärderna på nationell nivå. För att övervaka effekterna av åtgärderna i handlingsplanen för finansiella tjänster håller kommissionen på att utveckla ett antal indikatorer för att bedöma integrations- och effektivitetstendenser på EU:s finansiella marknad.

Genomförande av handlingsplanen för riskkapital

Riskkapitalmarknaden har upplevt en kraftig tillbakagång sedan halvårsskiftet 2000. På strukturell nivå står EU:s riskkapitalmarknad inför en rad regleringsmässiga, skattemässiga och rättsliga/administrativa hinder. Handlingsplanen för riskkapital utarbetades för att ta itu med dessa hinder och framstegen med att genomföra handlingsplanen har fortsatt under 2002. Med utgångspunkt från de relevanta delarna i handlingsplanen för finansiella tjänster har medlemsstaterna för att kunna införa ett EU-övergripande regelverk dessutom genomfört ett antal reformer på nationell nivå. I vissa medlemsstater (Danmark och Tyskland) baseras investeringsreglerna för institutionella investerare i mindre utsträckning på kvantitativa hinder, utan mer på försiktighetsprincipen. Flera medlemsstater (Italien, Nederländerna och Spanien) har förkortat perioden för konkursdrabbade företags inbetalning av resterande skulder och har lättat på andra regler som nekar konkursdrabbade företag en andra chans. När det gäller att förbättra skattepolitiken vad gäller investeringar i riskkapital har de flesta medlemsstater vidtagit skatteåtgärder som bland annat skall främja riskkapitalmarknaden. Dessa åtgärder innefattar sänkning av bolagsskatten, skatteförmåner för de som startar nya företag, skattelättnader på FoU-utgifter och allmänna investeringskostnader. Vissa medlemsstater har också vidtagit åtgärder för att anpassa skattereglerna för andelssystem för personalen (Danmark och Storbritannien). Trots att vissa åtgärder har vidtagits fortsätter skattesystemen i de flesta

medlemsstater att vara diskriminerande vid behandling av räntekostnader och betalning av utdelning. I allmänhet har man gjort mycket för att effektivisera och undanröja befintliga hinder för riskkapitalmarknaden i EU, men snabbare framsteg verkar nödvändiga inom handlingsplanens alla viktiga politiska områden.

Förstärkt samarbete över gränserna och mellan sektorerna i tillsynssyfte

Ett antal medlemsstater har reformerat sina system för finansiell övervakning 2002 för att öka samarbetet mellan sektorerna. I Österrike kommer den nyligen inrättade tillsynsmyndigheten för de finansiella marknaderna att övervaka alla finansiella institutioner och marknader. I Tyskland har tre separata tillsynskontor för bank-, försäkrings- och värdepapperssektorerna slagits samman till en enda federal finansiell tillsynsbyrå. I Irland har en tillsynsmyndighet för den finansiella sektorn inrättats inom den reformerade centralbanken. I Belgien kommer de tre befintliga tillsynsmyndigheterna att omorganiseras och ledas av en myndighet för finansiella tjänster. I Nederländerna omorganiseras tillsynen enligt de politiska målen istället för efter sektor. I Frankrike återupplivades förslaget att slå samman de två myndigheterna på de finansiella marknaderna. Eftersom medlemsstaterna tillämpar olika modeller för förstärkt finansiell övervakning och efter hand som integrationen av de finansiella marknaderna fortlöper kommer det gränsöverskridande samarbetet att vara avgörande. Ett av syftena med Ekofinrådets förslag att utvidga lagstiftningsprocessen i fyra nivåer (det så kallade Lamfalussy-förfarandet) till att också omfatta banker, försäkringsbolag och finansiella konglomerat är just att öka konvergensen på lagstiftningsområdet mellan medlemsstaterna.

Effektiv gränsöverskridande clearing och avveckling

Trots aktuella tecken på marknadskonsolidering (till exempel sammanslagningen mellan Crest och Euroclear) är de befintliga systemen för gränsöverskridande clearing och avveckling komplicerade och splittrade, och utsätter investerarna för onödiga kostnader och risker. I maj 2002 publicerade kommissionen ett samrådsmeddelande i syfte att samla in synpunkter på var åtgärderna skall sättas in. En andra Giovannini-rapport (som håller på att utarbetas) kommer att vara inriktad på att undanröja hindren i den första rapporten och granska de allmänpolitiska aspekterna på den förmodade utvecklingen inom clearing- och avvecklingsstrukturen och några av de eventuella "modellerna" för clearing och avveckling i framtiden.

2.6 Att främja företagande

I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades medlemsstaterna att: *i) skapa ett företagsvänligt klimat (förbättra skatte- och lagstiftningsramen, öka de offentliga tjänsternas effektivitet och minska hindren för gränsöverskridande ekonomisk verksamhet), ii) skrida till handling vad gäller den europeiska stadgan för småföretag, och iii) förbättra tillgången till finansiering.*

Flera initiativ har inletts både på gemenskapsnivå och på nationell nivå för att förbättra företagsmiljön och uppmuntra företagandet. Resultaten varierar dock från land till land och mellan de berörda områdena.

Företagsklimatet

Regelverket förbättras i alla medlemsstater, men man måste göra mer för att de samlade effekterna av många små förbättringar skall märkas. På gemenskapsnivå håller kommissionen för närvarande på att införa sitt nya system för bedömning av effekterna och genomföra sin handlingsplan för bättre lagstiftning. Ett antal medlemsstater (däribland Frankrike, Italien, Österrike och Portugal) har vidtagit åtgärder för att minska den genomsnittliga tiden och kostnaderna för att starta företag, underlätta byråkratin och främja konkurrens inom vissa sektorer.

Betydande reformer för att förbättra den offentliga sektorns effektivitet genomfördes i Belgien (nya managementregler och benchmarking samt e-förvaltning), Danmark (ökad användning av offentlig upphandling), Portugal (strukturrationaliseringar inom offentliga sektorn) och Sverige (utveckling och användning av en databas för bankmärkning). Offentliga tjänster blir i allt större utsträckning elektroniskt tillgängliga (se punkt 2.7).

Den slutliga rapporten från högnivågruppen med experter på bolagsrätt om redovisningsstandarder och regler för företagsstyrning har offentliggjorts. Denna rapport kommer att ligga till grund för reformerna av bolagsrätten på gemenskapsnivå. Dessutom har kommissionen inlett en debatt med medlemsstaterna om långsiktiga och genomgripande lösningar för företagsbeskattning i Europeiska unionen. År 2002 sänktes den lagstadgade företagsskatten i Frankrike, Irland, Luxemburg, Nederländerna och Portugal, medan systemet för företagsbeskattning förenklades i Grekland. Slutligen kommer antagandet av direktivet om mervärdesskatt på e-handel att bidra till att villkoren för e-handeln förbättras (se även punkt 2.7).

Europeiska stadgan för småföretag

Under 2002 har alla medlemsstater gjort framsteg när det gäller att genomföra rekommendationerna i den europeiska stadgan för småföretag. De flesta medlemsstater vidtog åtgärder för att minska tidsåtgången och kostnaderna för att registrera nya företag, ytterligare utveckla utbildning och vidareutbildning i företagande, underlätta e-handeln och förbättra lagstiftningen och regelverket för företagen (se ovan). Få åtgärder vidtogs dock för att förbättra representationen av småföretagens intressen.

Tillgång till finansiering

Tillgång till finansiering är fortfarande ett problem för små och medelstora företag. Detta problem har förvärrats av att investeringarna i riskkapital har sjunkit, samt av finansiella svårigheter hos en del banker. Inom ramen för handlingsplanen för riskkapital har de flesta medlemsstater utvecklat program för att främja företagande och innovationer.

2.7 Att främja utvecklingen av den kunskapsbaserade ekonomin

I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades medlemsstaterna att: i) *främja FoU och innovationer (förbättra grundförutsättningarna, uppmuntra till kunskapsöverföring från universiteten, främja gränsöverskridande samarbete i Europa och anta sjätte ramprogrammet för forskning)*, ii) *främja tillgång till och användning av informations- och kommunikationsteknik (IKT) (påskynda utvecklingen av europeiska bredbandsnät och främja internetanvändning)*, och iii) *öka utbildnings- och vidareutbildningsinsatserna (för att*

förbättra utbildningsresultaten, utbildningssystemens förmåga till anpassning samt examensbevisens och kvalifikationernas gångbarhet).

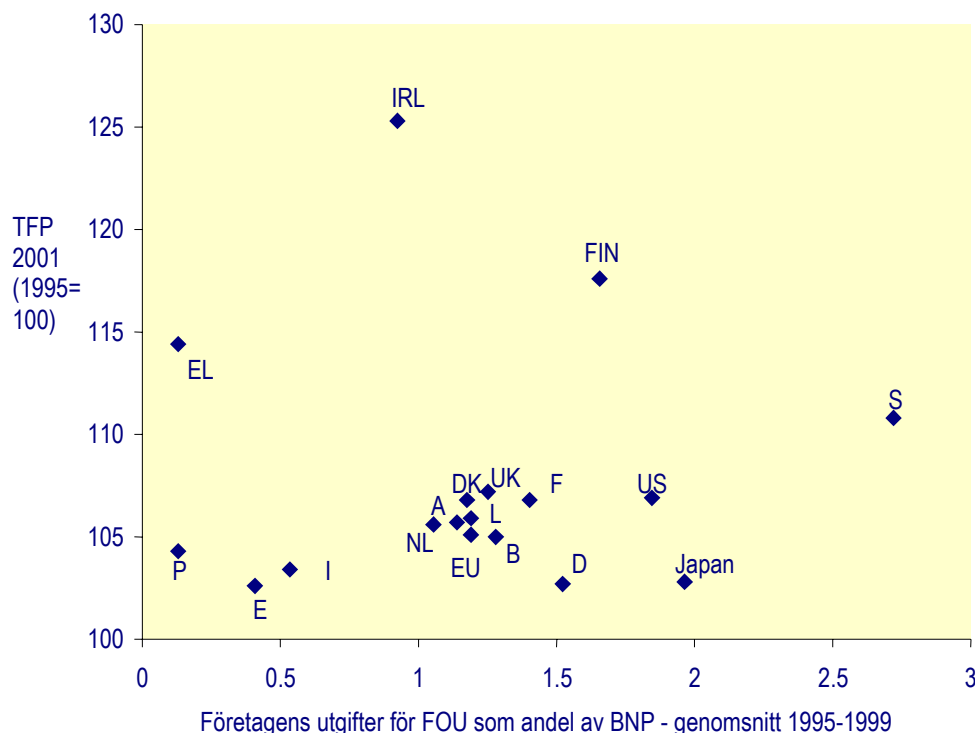
Även om EU ligger efter Förenta staterna vad gäller den kunskapsbaserade ekonomin, finns det tecken på att EU håller på att hämta in försprånget (till exempel vad gäller IKT-användning). Dock verkar skillnaderna vad gäller företagens FoU och patentansökningar att vara ihållande. Internet-användningen i EU fortsätter att öka. Utmaningen ligger numera i att ytterligare påskynda bredbandsspridningen. Förbättring av utbildningssystemets effektivitet prioriteras fortfarande. Dessutom har medlemsstaternas stärkt utbildningens yrkesmässiga aspekter för att på lämpligt sätt tillmötesgå de förändrade kraven.

Forskning, utveckling och innovation

Kommissionen har inlett diskussioner med medlemsstaterna och företagen om hur utgifterna för forskning och utveckling skall ökas från nuvarande 1,9 % av BNP till 3 %, som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Barcelona. Betoningen ligger på att förbättra ramvillkoren för FoU och innovation. Samtidigt ägnas mer uppmärksamhet åt hur de ekonomiska resurserna skall användas mer effektivt till förmån för FoU och innovation. Dessa ansträngningar kommer att bidra till att produktivitetsnivåerna stiger (se diagram 9).

Inom ramen för det europeiska forskningsområdet har det gjorts framsteg med att samordna nationell forskning, till exempel vad gäller aids/hiv. Det nyligen antagna sjätte ramprogrammet för forskning kommer att förstärka denna tendens. Någon överenskommelse om gemenskapspatent har däremot inte uppnåtts. Grekland, Italien, Österrike, Portugal, Sverige och Storbritannien har vidtagit åtgärder för att förbättra banden mellan universitet och företag.

Diagram 9 : Företagens utgifter för FOU och total faktorproduktivitet

Källa: Kommissionen.

Informations- och kommunikationsteknik (IKT)

Lokal konkurrens på telekommunikationsmarknaden är avgörande för ytterligare utveckling av IKT-sektorn i Europa. Rent rättsligt finns det tillgång till accessnätet i alla medlemsstater. Den verkliga konkurrensen på marknaden för de telekommunikationsstjänster som utnyttjar monopolföretagens lokala nät är dock i praktiken fortfarande otillräcklig (se avsnitt 2.4). Utbyggnaden av bredbandstjänsterna, dvs. höghastighetsöverföring av röst-, data- och videosignaler, har varit långsammare än väntat och grossistmarknaden karaktäriseras fortfarande av monopolföretagens stora dominans. År 2001 var genomslaget för bredband relativt högt i Belgien, Danmark, Tyskland, Nederländerna, Österrike, Finland och Sverige. I handlingsplanen för eEuropa 2005, som godkändes av Europeiska rådet i Sevilla i juni 2002, främjas utvecklingen av bredbandstjänster och Internetanvändning i allmänhet.

Till följd av ökade IKT-utgifter och minskade kostnader för tillgång till Internet har antalet användare fortsatt att öka, även om ökningen är mindre än 2001. Vid halvårsskiftet 2002 hade 40 % av hushållen i EU tillgång till Internet, till skillnad från 36 % 2001. Det var dock stora skillnader mellan medlemsstaterna. Spanien, Frankrike och Portugal verkade hämta in eftersläpningen i förhållande till EU-genomsnittet, medan Grekland inte har gjort det. Tillgången till Internet i skolorna ökade också. Antalet studenter per dator förbättrades från 25 2001 till 17 2002, men skillnaderna mellan medlemsstaterna är fortfarande betydande. De ursprungliga målen i handlingsplanen för eEuropa att ansluta alla skolor till Internet och att utbilda ett tillräckligt antal lärare har nästan uppnåtts. Internets genomslagskraft i näringslivet är

mycket högre än bland hushållen. Däremot görs fortfarande ganska få affärer elektroniskt. 55 % av de grundläggande offentliga tjänsterna fanns tillgängliga elektroniskt i april 2002, jämfört med 45 % i oktober 2001. Inom detta område släpar Benelux-länderna, Tyskland och Österrike efter.

Utbildning och yrkesutbildning

För EU som helhet har utgifterna för offentlig utbildning minskat något från 5,2 % som andel av BNP 1995 till 5,1 % 2000. Utbildningens andel av de totala offentliga utgifterna steg dock med 1 % under samma period. Till skillnad från i Förenta Staterna är de privata investeringarna i utbildning mycket små. De privata utgifterna för postgymnasial utbildning inom EU uppgår till exempel bara till 0,2 % som andel av BNP, jämfört med 1,6 % i Förenta staterna. De privata utgifterna för utbildningsinstitutioner är mindre än 0,5 % som andel av BNP i alla medlemsstater, utom i Tyskland, Grekland och Spanien. Utbildnings- och yrkesutbildningspolitikens tyngdpunkt verkar i vissa medlemsstater ligga mer på behovet av effektivitetsförbättrande reformer av utbildnings- och yrkesutbildningssystemen än på att öka utgifterna. Och det är faktiskt så att vissa medlemsstater investerar mindre än andra i utbildning och yrkesutbildning och ändå uppnår bättre resultat. De flesta medlemsstater har förstärkt utbildningens yrkesmässiga aspekter, bland annat för att erbjuda alternativ till de studenter som annars skulle lämna utbildningssystemet. EU har infört flera instrument i styfte att underlätta överföringen av kvalifikationer och färdigheter för akademiska eller yrkesmässiga ändamål. Det Europeiska systemet för överföring av studiemeriter, som skall underlätta rörlighet för studenter, fortsätter att expandera, till och med utanför Europa. Dessutom håller man på att vidta åtgärder för att införa europeiska kandidat- och magisterexamina inom ramen för Bologna-processen.

2.8 Att öka den miljömässiga hållbarheten

I 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken rekommenderades medlemsstaterna att: *i) göra analyser av de politiska åtgärdernas sociala och miljömässiga effekter, ii) öka konkurrensen för att öka de marknadsbaserade instrumentens effektivitet, iii) bedriva och förstärka den politik som är baserad på ekonomiska instrument för att på lämpligt sätt integrera externa effekter och spegla resursförbrukningen, iv) förbereda för införandet av handel med utsläppsrätter på EU-nivå i allmänhet, utarbeta lämpligare åtgärder och politik för att uppfylla kraven i Kyotoprotokollet, särskilt med avseende på mer effektiv förvaltning av energin och transportefterfrågan, v) uppmuntra särredovisning av miljöinformation i företagens årsredovisningar, vi) minska branschstöd, skatteavdrag och andra åtgärder som påverkar miljön negativt; vii) enas om en lämplig ram för energibeskattnings på EU-nivå, och viii) vidta åtgärder med inriktning på energianvändning, bland annat inom transportområdet, för att förbättra energieffektiviteten.*

Bedömningar av effekterna

I 2003 års arbetsprogram har kommissionen identifierat ett antal viktiga förslag vilkas ekonomiska, sociala och miljömässiga effekter skall bedömas innan de läggs fram för rådet och Europaparlamentet. För att underlätta för medlemsstaterna att genomföra strategiska

miljöbedömningar, som krävs i direktiv 2001/42, avser kommissionen att publicera ett vägledande dokument 2003.

Stärka de marknadsbaserade instrumentens effektivitet

Strukturreformerna på produktmarknaderna, dvs. de som avser avreglering av nätverksamheterna (se avsnitt 2.4), förväntas göra företagen mer mottagliga för prissignaler på inputsidan, och få dem att konkurrera om pris, kvalitet och innovationer snarare än om offentligt skyddade och fastställda s.k. ekonomiska räntor. Dessa reformer kommer också att öka urvalet för konsumenterna. Båda delarna skall underlätta för de ekonomiska aktörerna att reagera flexiblare på prissignaler och att övergå till mer miljövänliga energikällor och transportformer. Framstegen vad gäller såväl strukturreformerna som fastställandet av lämpliga prissignaler har varit ganska blygsamma 2002 med tanke på omfattningen av de miljömässiga utmaningarna.

Beräkning av miljökostnader

Tyskland och Sverige höjde de befintliga energi- och/eller koldioxidskatterna som ett led i sin politik att lägga om skatterna. Österrike planerar att vidta liknande åtgärder. Belgien, Nederländerna, Italien och Spanien anpassade sina system för fordonsbeskattning med hänsyn till miljökraven och Frankrike erbjöd skattelättnader för köp av miljövänligare bilar och för isolering av bostäder. Finland har aviserat en successiv ökning av skatten på det avfall som lämnas till kommunala deponier. Sverige ökar sina avfalls- och grusskatter. Storbritanniens avgift på råmaterialaggregat trädde i kraft, liksom dess system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser. Vissa delar i detta frivilliga system skulle dock inte vara kompatibla med det kommande gemenskapssystemet för handel med utsläppsrätter (se nedan).

Flera medlemsstater (Frankrike, Italien, Sverige och Förenade kungariket) minskade punktskatterna för alternativa fordonsbränslen, särskilt för biodiesel. Dessa nationella åtgärder skall ses mot bakgrund av kommissionens förslag om minskad beskattning av biobränslen om vilket rådet har träffat en politisk överenskommelse. Luxemburg och Nederländerna anslöt sig till den ländergrupp som erbjuder skattelättnader för fordonsbränslen med låg svavelhalt och som väntar på att det skall införas obligatoriska normer i EU från och med 2005. Belgien håller på att vidta liknande åtgärder för att minska svavelhalten i bränsle som används till bostadsuppvärmning.

Spanien och Danmark aviserade minskade stödnivåer för el från förnybara källor och Danmark avskaffade dessutom en del av sina miljöskatter. Nederländerna håller på att omstrukturera sitt stöd till förnybara energikällor för att förbättra målinriktningen och undvika överstimulering av viss förnybar energiproduktion.

Handel med utsläppsrätter

Till följd av att Kyoto-protokollet ratificerades gjorde rådet och Europaparlamentet stora framsteg i riktning mot ett antagande av kommissionens förslag om ett gemenskapssystem för handel med utsläppsrätter genom att avsluta den första behandlingen i slutet av 2002. Tillsammans med det kommande kommissionsförslaget om hur man skall koppla samman krediter från Kyotoprotokollets mekanismer för gemensamt genomförande och ren utveckling med gemenskapssystemet för handel med utsläppsrätter bör man kostnadseffektivt kunna uppnå en stor del av de utsläppsminskningar som krävs. Som en förberedelse inför

genomförandet av gemenskapssystemet för handel med utsläppsrätter har Nederländerna börjat arbeta på hur utsläppsrätterna skall fördelas till enskilda företag.

Särredovisning av miljöinformation

Medlemsstaterna har i allmänhet vidtagit åtgärder för att informera företagen om kommissionens rekommendation om särredovisning av miljöinformation i företagens årsredovisningar. I allmänhet har detta gjorts genom branschorganisationer eller redovisningsorgan, men vissa länder (Danmark och Spanien) har helt eller delvis införlivat rekommendationen med den nationella lagstiftningen, medan andra (Frankrike, Tyskland, Grekland, Portugal och Förenade kungariket) eventuellt kommer att göra det.

Minskade stöd och skattelättnader till mindre miljövänlig verksamhet

Tyskland fortsätter att minska stödet till kolbrytning och har aviserat att man avser att minska tillverkningsindustrins undantag från vissa ekologiska skatter. Kommissionen känner inte till att några andra medlemsstater har tagit initiativ till att minska branschstödet och skatteundantagen eller dragit tillbaka andra åtgärder som har negativ inverkan på miljön.

En gemenskapsram för energibeskattnings

Slutligen har rådet fortsatt att diskutera utkastet till direktiv om omstrukturering av gemenskapens regelverk för beskattning av energiprodukter, men hade inte träffat någon överenskommelse i december 2002. De viktigaste frågorna som fortfarande är öppna gäller möjligheten att fastställa nationella nivåer som ligger lägre än de nya miniminivåerna för beskattning, system för beskattning av diesel som används i kommersiellt syfte och övergångsperiodens längd för övriga energiprodukter.

Målinriktade åtgärder för att stärka energieffektiviteten

Förbättrad energieffektivitet har varit en viktig punkt på EU:s energipolitiska dagordning under flera år och är det fortfarande. Ny EU-lagstiftning om energieffektivitet i byggnader och förslaget om kombinerad produktion av el och värme kommer båda att stärka energieffektiviteten under de kommande åren, särskilt i medlemsstater som hittills inte har uppmärksammat dessa möjligheter i någon större utsträckning. Tyskland införde striktare normer för energieffektivitet i nya byggnader.

3. SAMMANFATTANDE OMDÖMEN OM GENOMFÖRANDE AV RIKTLINJERNA I DE ENSKILDA MEDLEMSSTATERNA

Kommissionen har också tagit fram ett arbetsdokument som innehåller en djupare analys av hur de enskilda medlemsstaterna genomfört riktlinjerna. På grundval av denna analys förefaller på det stora hela Danmark och Sverige ha gett de allmänna riktlinjerna den bästa uppföljningen, tätt följda av Belgien, Grekland, Spanien, Irland, Nederländerna, Portugal och Förenade

kungariket, varvid de återstående medlemsstaterna i ordningen är Tyskland, Frankrike, Irland, Italien, Luxemburg, Österrike och Finland.

Om man betraktar enskilda politikområden bedöms Danmark och Sverige ha gjort den bästa uppföljningen av rekommendationerna om de offentliga finanserna, medan Tyskland, Frankrike, Irland, Italien och Österrike anses befinna sig i motsatt ända av skalan. Även vad gäller arbetsmarknaden har Sverige svarat för den bästa uppföljningen, medan Tyskland och Österrike förefaller ha utvecklats minst tillfredsställande. Avseende rekommendationerna om produktmarknaderna, företagandet och den kunskapsbaserade ekonomin anses Danmark och Förenade kungariket ha gjort den bästa uppföljningen, medan motsatt utveckling har konstaterats i Luxemburg och Finland. Övriga medlemsstater ligger i mitten av skalan.

Tabell 7 ger en sammanfattande bild av bedömningen av de framsteg som gjorts i förhållande till de länderspecifika rekommendationerna i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Det är emellertid viktigt känna till att de länderspecifika rekommendationerna, som har utarbetats med beaktande av den specifika situationen i varje enskild medlemsstat, kan vara mer krävande i vissa fall än i andra. Det bör även understrykas att bedömningen av hur väl de olika medlemsstaterna följt dessa rekommendationer inte nödvändigtvis återspeglar den absoluta nivå som de uppnått inom varje område eller förbättringen av denna. För att utvärdera de aspekterna skulle det krävas en mycket djupare analys, på grundval av betydligt senare uppgifter.

Tabell 7: Framsteg med genomförandet av de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken 2002

	Offentliga finanser	Arbets- marknad	Produkt- marknader
BELGIEN	VISSA	VISSA	VISSA
DANMARK	STORA	VISSA	STORA
TYSKLAND	BEGRÄNSADE	BEGRÄNSADE	VISSA
GREKLAND	VISSA	VISSA	VISSA
SPANIEN	VISSA	VISSA	VISSA
FRANKRIKE	BEGRÄNSADE	VISSA	VISSA
IRLAND	VISSA	VISSA	VISSA
ITALIEN	BEGRÄNSADE	VISSA	VISSA
LUXEMBURG	VISSA	VISSA	BEGRÄNSADE
NEDERLÄNDERNA	VISSA	VISSA	VISSA
ÖSTERRIKE	BEGRÄNSADE	BEGRÄNSADE	VISSA
PORTUGAL	VISSA	VISSA	VISSA
FINLAND	VISSA	VISSA	BEGRÄNSADE
SVERIGE	STORA	STORA	VISSA
FÖRENADE KUNGARIKET	VISSA	VISSA	STORA

Märk: Beteckningarna stora/vissa/begränsade framsteg hänför sig till de övergripande bedömningarna av framsteg per område, enligt redovisningen per medlemsstat som följer nedan och - mer utförligt - i de länderrapporter som återfinns i del II i Rapporten om genomförandet av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken.

3.1 Belgien

Belgien återfinns i den grupp medlemsstater som generellt gjort medelstora framsteg i uppföljningen av de allmänna riktlinjerna. Vissa framsteg har kunnat konstateras när det gäller rekommendationerna om de offentliga finanserna, särskilt när det gäller att upprätthålla ett balanserat budgetsaldo. Det förväntas dock inte att konsolideringen av de offentliga finanserna skall fortsätta under 2003, i enlighet med vad som rekommenderas i riktlinjerna. Samtidigt som det är positivt att skuldkvoten förbättrats under 2002, kan inte de åtgärder som vidtagits för att kompensera för en åldrande befolkning, (särskilt avsättningarna till "åldrandefonden"), sägas vara tillräckliga för att garantera hållbarhet på lång sikt.

Vissa framsteg har också kunnat konstateras när det gäller rekommendationerna angående arbetsmarknaden. I synnerhet har man infört åtgärder för att uppmuntra äldre arbetstagare att stanna kvar på arbetsmarknaden, men kraftfullare åtgärder kommer att krävas för att motverka att arbetstgarna slutar att arbeta för tidigt. I lägre grad har man även vidtagit åtgärder för att öka sysselsättningen bland kvinnor. Inga betydande förändringar har däremot skett för att öka den geografiska rörligheten eller uppnå en bra balans mellan flexibilitet och anställningstrygghet. Effekten på sysselsättningen av systemet för tillfällig tjänstledighet (*time credit system*) kan ännu inte bedömas.

Vissa framsteg gjordes slutligen vad gäller rekommendationerna om produktmarknader, företagande och den kunskapsbaserade ekonomin. Framför allt har man vidtagit åtgärder för att avlasta företagen vad beträffar administrativa krav och öka effektiviteten inom den offentliga förvaltningen. Som ett steg på vägen mot att öka konkurrensen på el- och gasmarknaderna, utsåg den belgiska regeringen officiellt en oberoende operatör för transportsystemen. Däremot gjordes inte mycket för att undanröja de snedvridningar av konkurrensen som har uppstått genom bristande insyn till följd av lokala myndigheters engagemang i vissa tjänstesektorer.

3.2 Danmark

Danmark tillhör de medlemsstater som på det hela taget anses ha följt upp de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna väl. Betydande framsteg har uppnåtts med uppföljningen till rekommendationerna om de offentliga finanserna, särskilt i fråga om att genomföra och respektera skattefrysningen på alla myndighetsnivåer och den planerade återhållsamheten i real tillväxt av offentlig konsumtion.

Vissa framsteg har gjorts med att genomföra de rekommendationer som avser arbetsmarknaden, i och med att åtgärder har vidtagits för att ytterligare minska skatten på arbete och att ett förslag till en arbetsmarknadsreform har lagts fram för att göra arbetsmarknadspolitiken effektivare.

Slutligen har stora framsteg även gjorts med avseende på rekommendationerna om produktmarknader, företagande och den kunskapsbaserade ekonomin. I synnerhet har åtgärder vidtagits för att minska antalet sektorer som kännetecknas av bristande konkurrens, bl.a. genom en reform av konkurrenslagstiftningen. Regeringen lade även fram en strategi för att öka konkurrensen från den privata sektorn inom offentliga tjänster. El- och gasmarknaderna kommer inte att vara helt avreglerade förrän 2003 respektive 2004, men ett beslut har fattats om att omstrukturera systemet för stöd till förnybar elektricitet i syfte att öppna denna sektor för ökad konkurrens.

3.3 Tyskland

Tyskland är en av de medlemsstater som på det hela taget anses ha följt upp de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna minst effektivt. I uppföljningen av rekommendationerna om de offentliga finanserna har endast begränsade framsteg kunnat konstateras, framför allt eftersom referensvärdet på 3 % av BNP för underskottet i den offentliga sektorns finanser har överskridits, osäkerheter återstår beträffande i vilken mån de offentliga finanserna kommer att kunna konsolideras under 2003 och de åtgärder som har vidtagits för att ta kontroll över de stigande kostnaderna i vårdsektorn hittills har varit ineffektiva.

Relativt små framsteg gjordes även när det gäller genomförandet av rekommendationerna om arbetsmarknaden. Vissa ansträngningar har visserligen gjorts i enlighet med rekommendationerna för att få det att löna sig att arbeta, öka effektiviteten hos den s.k. aktiva arbetsmarknadspolitiken, främja en flexibel arbetorganisation och undanröja hindren för kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, men de resultat som hittills har uppnåtts anses vara klart otillfredsställande. Inga nya åtgärder vidtogs för att främja en differentierad löneutveckling som tar hänsyn till produktivitetsutveckling och skillnader i kompetens. Övervakningen och utvärderingen av den aktiva arbetsmarknadspolitiken behöver förbättras så snart som möjligt.

Vissa framsteg gjordes slutligen vad gäller rekommendationerna om produktmarknader, företagande och den kunskapsbaserade ekonomin. Framför allt har åtgärder vidtagits för att förbättra de kunskapsmässiga resultaten hos de studerande och främja tillströmningen till universitets- och högskoleutbildningar. De steg som har tagits för att få till stånd effektiv konkurrens på el- och gasmarknaderna är fortfarande otillräckliga. Inga framsteg gjordes för att öka genomförandegraden av inre marknadsdirektiven eller för att öka det sammanlagda värdet på de offentliga upphandlingar som offentliggörs i EGT.

3.4 Grekland

Grekland tillhör de medlemsstater som på det hela taget anses ha gjort medelstora framsteg vad beträffar uppföljningen av de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna. Vissa framsteg gjordes i uppföljningen av rekommendationerna om de offentliga finanserna. En blygsam reform av pensionssystemet infördes, men det återstår frågetecken om huruvida denna reform kommer att räcka för att undanröja alla problem på medellång sikt. Åtgärder har visserligen vidtagits för att se till att inte de offentliga finanserna bidrar till att öka inflationstrycket, kontrollera de primära utgifterna och säkerställa en kontinuerlig minskning av den offentliga skulden, men dessa åtgärder anses otillräckliga.

Vissa framsteg gjordes också för att genomföra arbetsmarknadsrekommendationerna. De största förbättringarna inom detta område har gällt systemen för utbildning och yrkesutbildning, i syfte att höja arbetskraftens kompetens och uppfylla arbetsmarknadens krav. Åtgärder har vidtagits för att reformera de allmänna pensionssystemen i syfte att främja äldre arbetstagares deltagande på arbetsmarknaden och för att öka incitamenten till att arbeta genom reformer av skatte- och bidragssystemet, men dessa åtgärder anses ännu inte ha varit tillräckliga.

Vissa framsteg gjordes slutligen även i fråga om rekommendationerna om produktmarknader, företagande och den kunskapsbaserade ekonomin. Framstegen är relativt tillfredsställande vad beträffar arbetet för att främja övergången till den kunskapsbaserade ekonomin och för att förbättra företagsklimatet. Man har haft mindre framgång med att öppna energisektorn för konkurrens och inga framsteg har gjorts när det gäller att öka genomförandegraden av inre marknadsdirektiven.

3.5 Spanien

Spanien tillhör de medlemsstater som på det hela taget anses ha gjort medelstora framsteg vad beträffar uppföljningen av de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna. Vissa framsteg gjordes i uppföljningen av rekommendationerna om de offentliga finanserna. Ett balanserat saldo i den offentliga sektorns finanser kunde bibehållas tack vare återhållsamhet med utgifterna och att skatteintäkterna blev större än väntat. Dessutom anses inkomstskattereformen leda till att det kommer att löna sig bättre att arbeta och spara, utan att budgetkonsolideringen hamnar i farozonen. Inga väsentliga framsteg gjordes däremot för att följa rekommendationen om en övergripande översyn av det allmänna pensionssystemet för att främja dess hållbarhet på lång sikt.

Vissa framsteg gjordes även när det gäller att genomföra arbetsmarknadsrekommendationerna. Framför allt vidtogs åtgärder för att förbättra kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, bl.a. genom utökning av ett system för minskade sociala avgifter och ytterligare ekonomiskt stöd till barnomsorg. Åtgärder, som dock fortfarande anses vara otillräckliga, vidtogs även för att förbättra den aktiva arbetsmarknadspolitiken, minska hindren för arbetskraftens rörlighet och skapa en god balans mellan flexibilitet och anställningstrygghet. Inga nya åtgärder infördes för att få lönesystemet att bättre avspegla skillnader i regional produktivitet och kompetensnivå.

Vissa framsteg gjordes slutligen även i fråga om rekommendationerna om produktmarknader, företagande och den kunskapsbaserade ekonomin. Framstegen var relativt tillfredsställande vad beträffar de initiativ som har gjorts för att öka tillgången på utbildad arbetskraft och främja insatsen av ny teknik i företagen. Flera åtgärder vidtogs för att säkerställa effektiv konkurrens i telekommunikations- och gassektorerna, och några åtgärder har varit inriktade på att förbereda elsektorn för full avreglering. Åtskilliga initiativ för att minska de administrativa kraven på företagen har aviserats, men dessa förslag har inte antagits än. Det gjordes inte mycket för att avskaffa de regler som har en konkurrensbegränsande effekt inom detaljhandeln.

3.6 Frankrike

Frankrike hör till de medlemsstater som på det hela taget anses ha följt upp de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna minst effektivt. Endast begränsade framsteg gjordes med uppföljningen av rekommendationerna om de offentliga finanserna. Det förefaller visserligen som om underskottet i den offentliga sektorns finanser 2002 hamnade under referensvärdet på 3 % av BNP och vissa åtgärder vidtogs för att begränsa utgiftsökningarna, men målet för minskningen av underskottet under 2003 är inte tillräckligt ambitiöst. Hittills har regeringen inte inlett den genomgripande reform av pensionssystemet som förordas i rekommendationerna. Den har emellertid åtagit sig att sätta igång med detta arbete under första halvåret 2003.

Vissa framsteg gjordes med att genomföra arbetsmarknadsrekommendationerna. Man har framför allt strävat efter att motverka negativa följder på medellång sikt av 35-timmarsveckan samt, i mindre utsträckning, att konsolidera reformerna av skatte- och avgiftssystemen. Reformen av lagstiftningen om anställningstrygghet har aviserats. Genomförandet av en sammanhållen aktiv politik avseende åldrandet förblir däremot en öppen fråga.

Vissa framsteg gjordes slutligen även i fråga om rekommendationerna om produktmarknader, företagande och den kunskapsbaserade ekonomin. Framför allt har åtgärder vidtagits för att minska de administrativa kraven på företagen och öka användningen av Internet i skolorna. De steg som har tagits mot att avreglera energisektorn förefaller däremot ha varit otillräckliga och inga framsteg har gjorts när det gäller att öka genomförandegraden av inre marknadsdirektiven, som är den lägsta i EU.

3.7 Irland

Irland tillhör de medlemsstater som på det hela taget anses ha gjort medelstora framsteg vad beträffar uppföljningen av de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna. Vissa framsteg gjordes i uppföljningen av rekommendationerna om de offentliga finanserna. Finanspolitiken har under 2002 visserligen varit snarare expansiv än allmänt neutral enligt rekommendationerna, men vissa åtgärder har vidtagits för att förbättra utgiftskontrollen och fler åtgärder aviserades i slutet av 2002.

Vissa framsteg har gjorts med att genomföra arbetsmarknadsrekommendationerna. Man har arbetat på att öka kvinnornas deltagande på arbetsmarknaden och även om avsikten har varit att knyta lönerna till produktiviteten, har detta inte alltid lyckats.

Vissa framsteg gjordes slutligen även i fråga om rekommendationerna om produktmarknader, företagande och den kunskapsbaserade ekonomin. Visserligen har åtgärder vidtagits för att öka konkurrensen i nätverksamheterna, men det verkar som om ytterligare reformer kommer att behövas, särskilt för att minska de tidigare monopolföretagens marknadsandelar. Vissa åtgärder har vidtagits för att komma till rätta med nationella regler som kan begränsa konkurrensen, men inga framsteg har gjorts för att öka genomförandegraden för inre marknadsdirektiv.

3.8 Italien

Italien hör till de medlemsstater som på det hela taget anses ha följt upp de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna minst effektivt. Endast begränsade framsteg har gjorts i fråga om uppföljningen av rekommendationerna om de offentliga finanserna, framför allt eftersom det har saknats en tydlig plan för en minskning av underskottet och tvivel återstår beträffande huruvida den aktuella skattereformen går att förena med att uppnå ett läge nära balans i de offentliga finanserna. Dessutom har inga nya åtgärder vidtagits för att komma tillrätta med problemen i det nuvarande pensionssystemet.

Vissa framsteg gjordes med att genomföra arbetsmarknadsrekommendationerna, i och med att åtgärder vidtogs för att genomföra det reformpaket som nyligen antogs för arbetsmarknaden, samt för att minska skatten på arbete. Inga nya åtgärder vidtogs för att öka kvinnornas och de äldre arbetstagarnas deltagande på arbetsmarknaden.

Slutligen gjordes även vissa framsteg vad beträffar rekommendationerna om produktmarknader, företagande och den kunskapsbaserade ekonomin. Framför allt har arbetet med att minska de administrativa kraven i näringslivet fortsatt och vissa åtgärder har vidtagits för att främja innovation och IT-användning samt öka konkurrensen inom tjänste- och energisektorerna. Inga framsteg gjordes med att öka genomförandegraden av inre marknadsdirektiv.

3.9 Luxemburg

Luxemburg hör till de medlemsstater som på det hela taget anses ha följt upp de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna minst effektivt. Vissa framsteg har gjorts i fråga om uppföljningen av rekommendationerna om de offentliga finanserna. De planerade utgiftsökningarna för 2003 följer rekommendationerna, men vissa stelheter i den aktuella utgiftsbilden förefaller vara ett problem.

Vissa framsteg har även gjorts med genomförandet av arbetsmarknadsrekommendationerna, tack vare åtgärder för att öka den nationella sysselsättningsgraden, särskilt för äldre arbetstagare och kvinnor.

Begränsade framsteg har gjorts i fråga om rekommendationerna om produktmarknader, företagande och den kunskapsbaserade ekonomin. Framför allt har inga avgörande förbättringar kunnat konstateras i fråga om reformer av konkurrenslagstiftning och offentlig upphandling. Ett begränsat antal åtgärder har vidtagits för att minska de administrativa kraven inom näringslivet, som dock fortfarande är relativt betungande, och för att utveckla e-förvaltning, men däremot har inga framsteg gjorts med att öka genomförandegraden av inre marknadsdirektiven.

3.10 Nederländerna

Nederländerna återfinns i den grupp medlemsstater som generellt gjort medelstora framsteg i uppföljningen av de allmänna riktlinjerna. Vissa framsteg har kunnat konstateras när det gäller rekommendationerna om de offentliga finanserna. Enligt beräkningarna har de offentliga finanserna under 2002 inte bidragit till inflationstrycket, även om löneökningarna inom den offentliga sektorn har legat kvar på en hög nivå, och åtgärder har vidtagits för att förhindra att saldot i de offentliga finanserna försämrats under 2003.

Vissa framsteg gjordes även med att genomföra arbetsmarknadsrekommendationerna. Nya åtgärder har planerats för att det skall löna sig att arbeta, men konkreta resultat låter vänta på sig. Arbetsmarknadens parter och regeringen har ännu inte kunnat enas om reformen av systemet för arbetstagare med funktionshinder. Den aviserade reformen är inriktad på att minska antalet nya bidragssökande.

Slutligen gjordes även vissa framsteg i fråga om rekommendationerna om produktmarknader, företagande och den kunskapsbaserade ekonomin. Åtgärder har vidtagits för att förbättra konkurrensen inom vissa tjänstesektorer, samtidigt som kommande åtgärder har aviserats för att främja IT-användningen i skolorna och för att öka antalet utexaminerade personer med examina i vetenskapliga och tekniska ämnen. Slutligen minskades de administrativa kraven på företagen i någon mån, men knappast några ytterligare åtgärder vidtogs för att utveckla e-förvaltningen, som fortfarande befinner sig på en relativt låg nivå.

3.11 Österrike

Österrike är en av de medlemsstater som i stort sett anses ha gjort den minst effektiva uppföljningen av de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna. Framstegen vad gäller de offentliga finanserna var begränsade. Österrike vidtog en del åtgärder för att minska de strukturella utgifterna, men man kunde inte uppnå balans i de offentliga finanserna 2002, utan budgetsaldot försvagades avsevärt och hamnade på ett underskott motsvarande 1,8 % av BNP. Skatteminskningarna åtföljdes inte av ytterligare utgiftsnedskärningar och inga nya reformer genomfördes eller planerades när det gäller det offentliga pensionssystemet.

Framstegen på arbetsmarknaden var begränsade. Inga nya åtgärder vidtogs för att påskynda reformen av skatte- och bidragssystemen med avseende på äldre arbetstagare. Regeringen avser nu att låta 2000 års pensionsreform träda i kraft. Deltidssystemet för äldre personer visade sig vara mycket dyrare än förväntat.

Slutligen gjordes vissa framsteg med avseende på rekommendationerna om produktmarknaderna, företagandet och den kunskapsbaserade ekonomin. Ytterligare stora ekonomiska resurser anslags till FoU-utgifter. Nya åtgärder vidtogs för att minska de administrativa kraven på företagen och en omfattande reform av lagstiftningen om offentlig upphandling har genomförts. Inga framsteg gjordes dock för att öka genomförandegraden av inre marknadsdirektiven, och regelverket inom telekommunikationssektorn förbättrades inte.

3.12 Portugal

Portugal är en av de medlemsstater som totalt sett anses befinna sig i mellangruppen när det gäller uppföljningen av de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna. Vissa framsteg gjordes när det gäller att följa upp rekommendationerna om de offentliga finanserna. Även om underskottet har ökat klart under 2002 kan underskottet i de offentliga finanserna fortfarande visa sig överstiga det treprocentsgränsen för det offentliga underskottet 2002. Regeringen står fast vid sitt åtagande att fortsätta budgetkonsolideringen i syfte att uppnå det medelfristiga målet med balans i de offentliga finanserna. Den tilläggsbudget som antogs i juni genomförs strikt. Detta har gjort att de offentliga utgifterna ökar i långsammare takt. Framsteg har också uppnåtts vad gäller pensionsreformer, även om det behövs ytterligare åtgärder.

Vissa framsteg gjordes med reformerna på arbetsmarknaden, däribland vad gäller genomförandet av den nya strategin för ett livslångt lärande. Till följd av diskussioner med arbetsmarknadens parter kommer parlamentet i början av 2003 att kunna anta en preliminär lag som innehåller en tvåårsgräns för när kollektivavtal upphör att gälla och större flexibilitet vad gäller arbetstid.

Slutligen gjordes också vissa framsteg med avseende på rekommendationerna för produktmarknaderna, företagandet och den kunskapsbaserade ekonomin. Flera åtgärder vidtogs för att förbättra utbildningen och yrkesutbildningen, främja företagens engagemang i FoU och utveckla informations- och kommunikationstekniken i små och medelstora företag. Vissa ansträngningar har gjorts för att stärka konkurrensen inom avreglerade försörjningssektorer, men protokollet om en gemensam elmarknad på den iberiska halvön har blivit försenat. Den nuvarande relativt höga nivån på statligt stöd är under översyn. Slutligen har det inte gjorts några framsteg för att öka genomförandegraden av inre marknadsdirektiven.

3.13 Finland

Finland är en av de medlemsstater som i stort sett anses ha gjort den minst effektiva uppföljningen av de länderspecifika delarna i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Finland har gjort vissa framsteg vad gäller de offentliga finanserna. Det offentliga överskottet 2002 beräknas till 3,6 % av BNP. De offentliga utgifterna översteg det ursprungliga målet för 2002 med 1,0 % i reala termer, samt det utgiftstak som fastställdes i mars 2001 med 3,1 % i reala termer. Överskridandet av budgeten 2002 orsakades huvudsakligen av ytterligare diskretionära utgifter för olika välfärdstjänster. Enligt 2003 års budget kommer utgifterna för 2003 dessutom att överstiga riktlinjerna för de offentliga utgifterna som fastställdes i mars 2002 med cirka 0,4 % i reala termer. Den finska regeringen har dock vidtagit en del åtgärder för att förbättra de lokala myndigheternas budgetdisciplin. Den har också tillsammans med arbetsmarknadens parter träffat en överenskommelse om en betydande reform av de privata pensionssystemen.

Vissa framsteg har gjorts med reformer på arbetsmarknaderna. Skatteminskningar ledde till sänkta skattesatser för låg- och medelinkomsttagare med cirka 1 procent 2002. Regeringen väntar sig att de föreslagna åtgärderna för 2003 kommer att minska skattetrycket på arbete med ytterligare 1 procent. En översyn av den aktiva arbetsmarknadspolitiken gjordes för att anpassa åtgärderna bättre efter enskilda behov.

Slutligen gjordes begränsade framsteg med avseende på rekommendationerna för produktmarknaderna, företagandet och den kunskapsbaserade ekonomin. Vissa åtgärder har vidtagits för att förbättra konkurrensen vad gäller offentliga tjänster. Den tid det normalt tar att registrera nya företag verkar ha minskats nyligen, men inga konkreta åtgärder av betydelse kan rapporteras inom detta område. Inga nya åtgärder vidtogs för att ge konkurrensmyndigheten ytterligare behörighet att tillämpa artiklarna 81–82 i EG-fördraget.

3.14 Sverige

Sverige är en av de medlemsstater som på det hela taget anses ha gjort den bästa uppföljningen av de länderspecifika delarna i de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Tydliga framsteg gjordes vad gäller genomförandet av rekommendationerna för de offentliga finanserna. Skatteminskningarna 2002 motsvarade cirka 1,1 % av BNP och låg i linje med 2002 års allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. De offentliga finanserna förväntas uppvisa ett betryggande överskott 2002. Taket för de offentliga utgifterna har respekterats varje år sedan det infördes 1997 och detta har gjort det lättare att begränsa utgifterna och stärka tron på sunda offentliga finanser. Det finanspolitiska utrymmet som inbegreps i taken för 2003 och 2004 minskade dock ytterligare i budgetpropositionen för 2003.

Stora framsteg har gjorts när det gäller att genomföra 2002 års rekommendationer om arbetsmarknaden, tillsammans med ytterligare reformer av skatte- och bidragssystemen för att främja incitamenten att arbeta, till exempel ökningen av de grundläggande skatteavdragen och lägre marginalskatter för en del löntagare. Sverige har också markant förbättrat målinriktningen av de traditionella arbetsmarknadsprogrammen. Man har förbättrat de återstående programmens sammansättning genom att fokusera mer på kvalitet än på kvantitet.

Slutligen gjordes vissa framsteg med avseende på rekommendationerna om produktmarknaderna, företagandet och den kunskapsbaserade ekonomin. Konkurrenten när det gäller att tillhandahålla offentliga tjänster på lokal nivå är fortfarande begränsad, även om en del åtgärder har vidtagits för att öka konkurrenten, till exempel en lag som tillåter privata företag att överklaga beslut om offentlig upphandling. Vissa åtgärder vidtogs för att öka konkurrenten inom livsmedels- och byggnadssektorerna, och i mindre utsträckning inom läkemedelssektorn.

3.15 Förenade kungariket

Förenade kungariket är en av de medlemsstater som i stort sett anses ha gjort medelstora framsteg när det gäller att följa upp de länderspecifika delarna av de allmänna riktlinjerna. Vissa framsteg gjordes vad gäller genomförandet av rekommendationerna om de offentliga finanserna. Efter den senaste avvikelsen från planerna ökar de offentliga investeringarna igen och planeras att öka kraftigt enligt de senaste offentliga beräkningarna, vilket också har rekommenderats. De offentliga finanserna förväntas försämrats markant och uppvisa ett underskott 2002 både till följd av att tillväxten har legat lägre än trenden och att de diskretionära utgifterna har ökat. Under 2003 beräknar man att både det nominella och det konjunkturrensade underskottet skall försämrats ytterligare något.

Vissa framsteg gjordes när det gäller att genomföra 2002 års rekommendationer beträffande arbetsmarknaden. Även om samtliga aktiva arbetsmarknadsåtgärder, som delvis var inriktade på eftersatta områden, ännu inte har utvärderats fullständigt, visar de preliminära resultaten en potentiellt positiv, men liten effekt när det gäller att förbättra anställbarheten. Åtgärder för att ge arbetsinriktat stöd till alla bidragstagare har vidtagits. Det verkar dock som om incitamenten är små för dem som skulle vilja söka arbete för att komma ifrån de bidrag som ges vid bestående arbetsoförmåga.

Slutligen gjordes stora framsteg med avseende på rekommendationerna för produktmarknaderna, företagandet och den kunskapsbaserade ekonomin.

Enligt den nya lagstiftningen har den oberoende konkurrensmyndigheten fått utökad behörighet att fatta konkurrenspolitiska beslut och åtgärder har vidtagits för att öka konkurrenten i sektorer som banktjänster till privatpersoner och posttjänster samt i mindre utsträckning inom de fria yrkena. Inom sektorn för järnvägstransporter fortsätter investeringarna, ett nytt bolag för järnvägsinfrastruktur har inrättats och regelverket inom sektorn har förbättrats något.